

PŘÍSTUPNOSTÍ PROSTŘEDÍ k využitelnosti pro všechny: s pomocí technických norem

Mikrostudie

Verze 2 (fi)



Realizováno v dubnu až červnu 2025 k naplňování priorit České agentury pro standardizaci v oblasti podpory zviditelňování normalizace a technických norem

PŘÍSTUPNOSTÍ PROSTŘEDÍ

k využitelnosti pro všechny: s pomocí technických norem

Ing. Libor DUPAL

Mikrostudie (situační analýza)

- pro webovou prezentaci a jiné elektronické šíření
- podklad pro zpracování a vydání publikace (s podporou Rady Kvality ČR)

Tento pracovní text byl zpracován Kabinetem pro standardizaci v rámci projektu KOORDINACE ZAPOJENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ V ISO COPOLCO S PŘÍHLÉDNUTÍM K EVROPSKÉ NORMALIZACI PRO ROK 2025 realizovaného s podporou České agentury pro standardizaci (ČAS), s cílem zviditelnění technických norem na příkladu konkrétních témat a oblastí normalizace.

OBSAH

OBSAH	2
ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI	4
PŘEDMLUVA – Zadání a přístup k provedení	5
1. ÚVOD	6
1.1. Design pro všechny	6
1.2. Přístupnost vystavěného prostředí.....	6
2. ASPEKT PŘÍSTUPNOSTI V LEGISLATIVĚ	8
2.1. Mezinárodní a evropská úroveň	8
2.2. Legislativní východiska ČR	9
2.3. Odkaz na normy	10
2.4. Přístupnost a stavební výrobky v evropské a národní legislativě.....	10
3. NORMY CEN A ISO PRO PŘÍSTUPNOST PROSTŘEDÍ.....	12
3.1. ZAPOJENÍ SPOTŘEBITELŮ	13
3.1.1. Sdružení českých spotřebitelů, Kabinet pro standardizaci.....	13
3.1.2. ANEC	14
4. PŘÍSTUPNOST V VYSTAVĚNÉM PROSTŘEDÍ – rámec	15
5. VYSTAVĚNÉ PROSTŘEDÍ – „průřezové“ aspekty pro požadavky a doporučení k zajištění přístupnosti.....	16
5.1. Rozmanitost uživatelů a hlediska navrhování	16
5.2. Směrové vedení	17
5.3. Přístup ve venkovních prostorech	18
5.4. Nástupní a výstupní místa, parkovací plochy.....	19
5.5. Horizontální pohyb v budovách	19
5.6. Vertikální pohyb v budovách a ve venkovním prostoru	20
5.7. Vybavení a uspořádání vnitřních a venkovních prostor	21
5.8. Hygienická zařízení.....	22

5.9.	Zařízení s uživatelským rozhraním, ovládací prvky, spínače	23
5.10.	Požární bezpečnost pro všechny – Evakuační a nouzové východy.....	23
5.11.	Požadavky na vnitřní prostředí v budovách	23
6.	VYSTAVĚNÉ PROSTŘEDÍ – požadavky pro specifická zařízení a účely používání	24
6.1.	Ubytování	24
6.2.	Budovy pro kulturu, volný čas a sport	25
6.3.	Administrativní budovy, budovy občanské vybavenosti a budovy pro výkon práce....	25
6.4.	Venkovní prostory a veřejná prostranství	26
6.5.	Veřejná doprava	26
7.	Doplňující informace (z příloh ČSN EN 17210)	28
A –	Požární bezpečnost	28
B –	Provoz a údržba	28
	ZÁVĚREM.....	29
7.1.	Začlenění přístupnosti (veřejné zakázky, navrhování, výstavba a posuzování shody).	29
7.2.	Dostupnost technických norem	29
7.3.	Souhrnná informace k vystavení na web.....	29
7.4.	K vydání publikace s podporou Rady kvality ČR.....	32
	RESUMÉ – Česky/Anglicky	33
	PODPŮRNÉ PŘÍLOHY	34
	Použité zkratky	34
	Použité zdroje	34
	Realizace projektu	35



ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI



Česká republika má silnou tradici technické normalizace, jež sahá až do počátku minulého století. V roce 2022 jsme si připomněli 100 let od založení národní normalizační organizace – Československé normalizační společnosti. V tradici nezávislé společnosti, založené na objektivní odborné práci, nyní již několik let pokračuje Česká agentura pro standardizaci, státní příspěvková organizace (ČAS).



Národní technická normalizace (s podporou své strategie přijaté do roku 2030) odpovídá na probíhající i budoucí technologické, ekonomické, právní, environmentální, sociální a politické výzvy. Je potěšující, že privátní i veřejný sektor

vnímají, že využívání technických norem vede k lepšímu fungování vnitřního trhu EU. Normy jsou efektivním nástrojem pro zajištění volného pohybu zboží, služeb i osob. Normalizace stimuluje hospodářský růst a inovaci a zejména posiluje konkurenceschopnost České republiky, především pak malých a středních podniků, v rámci Evropské unie i mezinárodně.

Tento stav a vnímání technické normalizace společností nejsou samozřejmé, je třeba na nich dále pracovat a posilovat je. Normy jsou totiž jedním z nástrojů oprávněného zájmu, tedy prostředkem pro ochranu zdraví a bezpečnosti osob, majetku či životního prostředí. A aby takový nástroj byl skutečně efektivní, je třeba nejen správné nastavení procesů v rámci tvorby technických norem, ale také zásadní podpora používání technických norem účastníky trhu. K tomu směřuje řada aktivit Agentury.

V uvedeném smyslu je naprosto stěžejní spolupráce se zainteresovanými stranami. V tomto spektru je třeba zvláště zdůraznit slabší účastníky trhu, např. zástupce spotřebitelů, ale také malé a střední podniky, mikropodniky, živnostníky atp. A se zvláštním důrazem je třeba se soustředit na zlepšování podmínek pro život osobám s omezenou schopností pohybu nebo orientace.

V tomto stručném úvodním slově není prostor pro rekapitulaci všeho, co ČAS na tomto poli koná. Finanční podpora projektu, v jehož rámci byla zpracována i tato mikrostudie, zaměřená na standardizaci v oblasti přístupnosti vystavěného prostředí, je toho jen jedním příkladem.

Mnoho informací nalezne zájemce v Magazínu ČAS, který je široce distribuovaný v tištěné podobě a na webových stránkách Agentury v elektronickém formátu.

Mgr. Zdeněk Veselý, generální ředitel ČAS

(Obr.: Ilustrativní náhled do Magazínu ČAS I/2024)



PŘEDMLUVA – Zadání a přístup k provedení

Téma bylo zpracováno v rámci postupně realizovaných úkolů za účelem zviditelňování technických norem (a normalizace obecně), vždy na příkladu konkrétního tématu a oblasti normalizace.

Dle zadání objednatele (ČAS) je předmětem zakázky vypracování mikrostudie, její vystavení na webu zpracovatele a dle uvážení ČAS na jejich webu či dalších elektronických sítích; stejnými komunikačními prostředky bude samostatně publikována souhrnná informace k tématu a tisková informace pro média.

V rámci zakázky měl dodavatel připravit informační prostředky k edukaci se zaměřením na spotřebitele i malé a střední podniky, s cílem podpory porozumění technické normalizaci ve specifických oblastech života a trhu, včetně propojení právních předpisů a technické normalizace; pro uvedený účel bylo úkolem zpracovat pro každé vybrané a schválené téma či obor situační mikroanalýzu o legislativním a normalizačním vývoji, vždy se zdůrazněním pohledu spotřebitele, ale i malého a středního podnikání apod.

Jedním z vybraných témat pro popsání záměr je **přístupnost vystavěného prostředí**.

Vystavěným prostředím se ve smyslu stavebního zákona rozumí prostředí vytvořené nebo upravené člověkem zahrnující stavby a volná prostranství veřejná i neveřejná. (Pozn.: Pojem „vystavěné“ prostředí se nyní ustálil v souladu s novým stavebním zákonem. V minulosti se používal i výraz „zastavěné“ prostředí.)

Na tomto základě byla zpracována tato mikrostudie s titulem **Přístupnost prostředí k využitelnosti pro všechny: s pomocí technických norem**.

Zadání předpokládá uvedení rámce nové legislativy – nového stavebního zákona a zejména vyhlášky č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu. Mikrostudie mimo jiné zohledňuje přístupnost staveb pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace ve vazbě na čl. 9 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením – jedná se o základní požadavek na bezpečnost při užívání, provozu a údržbě každé stavby.

Mikrostudie se soustřeďuje na provázání Vyhlášky 146/2024 Sb. s technickými normami, a to zejména ČSN EN 17210 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky*, jejíž předmětem je popis základních minimálních funkčních požadavků a doporučení pro přístupné a použitelné vystavěné prostředí podle zásad „designu pro všechny“ / „univerzálního designu“.

To má usnadnit spravedlivé a bezpečné použití širokému spektru uživatelů, včetně osob se zdravotním postižením. Tyto funkční požadavky na přístupnost a využitelnost jsou relevantní pro navrhování, výstavbu, renovaci nebo úpravu a údržbu vybudovaných staveb, včetně přístupu k budovám, používání vstupů, horizontálního a vertikálního pohybu, používání místností, vybavení a hygienických místností, evakuace v případě nouze, ale také pohybu v pěších zónách anebo přístupu k informacím.

Tato mikrostudie není výkladovým dokumentem k ČSN EN 17210, která je jejím hlavním předmětem. Tato norma o rozsahu cca 230 tištěných stran obsahuje mnoho desítek, či i jednotek stovek ustanovení a doporučení, a bylo by absurdní si dělat ambice, že je v relativně stručném pracovním dokumentu můžeme rekapitulovat a smysluplně komentovat a vysvětlovat. Jejich smysl je ostatně v naprosté většině zcela jasný.

Cílem dohodnuté spolupráce mezi Kabinetem pro standardizaci (dále Kabinet, popř. KaStan) a Českou agenturou pro standardizaci (dále ČAS, popř. Agentura ČAS) je zviditelnění konkrétních oblastí normalizace a technických norem zainteresovaným stranám a zejména spotřebitelům, a zdůraznit jejich význam pro trh a celou společnost. Výstupem této mikrostudie je proto zejména rozvedení obsahu normy, aby se pak zájemce dokázal rychle orientovat, co může v ČSN EN 17210 nalézt a co od ní může očekávat.

V neposlední řadě a se stejným cílem, jak je uvedeno výše, je připravována ke zveřejnění publikace, jak v tištěné, tak v elektronické verzi. Tato publikace byla financována s finanční podporou Rady kvality ČR – tedy z jiného finančního zdroje než studie zpracovaná v tomto dokumentu.

Libor Dupal, ředitel Kabinetu pro standardizaci, o.p.s.



1. ÚVOD

1.1. Design pro všechny

„Design pro všechny“ představuje přístup k navrhování, vývoji a uvádění na trh běžných výrobků, služeb, systémů a prostředí tak, aby byly přístupné a použitelné pro co nejširší okruh uživatelů. „Design pro všechny“ rovněž znamená, že běžné výrobky a služby používají rozhraní, která odpovídají rozhraním technických pomůcek, což osobám se zdravotním postižením umožňuje přístup k běžným zařízením a jejich používání. Má zásadní význam pro osoby se zdravotním postižením a starší osoby, aby mohly uplatňovat svá práva a plně se zapojit do společnosti.

Termíny jako „design pro všechny“, „univerzální design“, „přístupný design“, „bezbariérový design“, „inkluzivní design“ a „transgenerační design“ mají stejný význam a často se používají zaměnitelně.

Zcela zásadní roli pro zohledňování aspektu přístupnosti v naznačeném smyslu hrají technické normy.

Konkrétním příkladem naplnění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením je na globální úrovni norma ISO 22458: 2022, která je zavedena do soustavy ČSN jako **ČSN ISO 22458:2023 Zranitelnost spotřebitelů – Požadavky a směrnice pro návrh a poskytování inkluzivní služby**. Tato norma specifikuje požadavky a směrnice pro organizace, jak navrhovat a poskytovat spravedlivé, flexibilní a inkluzivní služby, které zvýší pozitivní výsledky pro spotřebitele ve zranitelných situacích a minimalizují riziko poškození spotřebitele. Zahrnuje organizační kulturu a strategii, inkluzivní design a způsob, jak identifikovat zranitelnost spotřebitelů a reagovat na ni. Klade si za cíl pomoci organizacím poskytovat smysluplnou podporu spotřebitelům v situacích se zřejmými riziky pro zranitelné spotřebitele. Norma je dobrovolná, ale organizace, které se ji rozhodnou dodržovat, prokazují svůj závazek „dělat správnou věc“ pro všechny spotřebitele. Dodržování normy jim může pomoci v řadě aspektů, včetně zlepšení kvality, inkluzivity a spokojenosti zákazníků a rozšíření zákaznické základny.

Významných norem pro naplnění konceptu „design pro všechny“ je samozřejmě celá řada; týkají se např. ergonomie, terminologie aj. Nezastupitelné jsou normy ve vztahu ke kompenzačním pomůckám a konkrétní evropské normy se vztahují na invalidní vozíky.

Pokud jde o normalizaci na evropské úrovni, Evropská komise již v roce 2010 udělila evropským normalizačním organizacím mandát M/473 (dnes normalizační požadavek) s cílem zahrnout koncept „designu pro všechny“ do norem; zaměřil se na začlenění přístupnosti do procesu výroby zboží a poskytování služeb s využitím uvedeného konceptu.

A konečně, v roce 2014 Evropský výbor pro normalizaci (CEN) a Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice (CENELEC) přijaly Pokyn 71 Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) a Mezinárodní elektrotechnické komise (IEC) jako Pokyn CEN-CENELEC 6:2014 - **Pokyn k zohlednění přístupnosti v normách** (identický s Pokynem ISO/IEC 71). Je zcela zásadní pro danou oblast, neboť velmi komplexně popisuje různé aspekty zranitelnosti a jak je při tvorbě, ale i aplikaci norem uchopit a nakládat s nimi. Je to tedy naprosto zásadní podklad nejen pro tvůrce norem, ale je určen i pro výrobce, konstruktéry, poskytovatele služeb atd. Podává podrobný návod, jak v různých situacích a případech formulovat a zajistit odpovídající požadavky na přístupnost. Český překlad tohoto pokynu a odkaz na anglický originál je dostupný na webových stránkách ČAS zde: <https://agenturacas.gov.cz/standardizace/uzivani-norem/normy-spotrebitele/>.

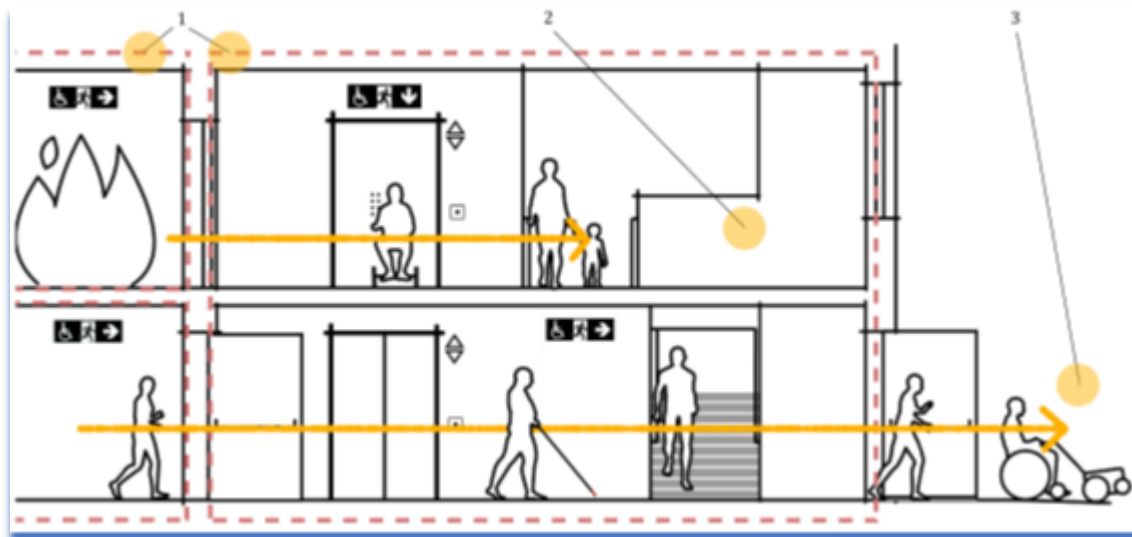
1.2. Přístupnost vystavěného prostředí

Přístupnost vystavěného prostředí je konkrétní aplikací obecného přístupu uvedeného v předcházejících odstavcích. Požadavek na přístupné vystavěné prostředí zajišťuje nejen vhodný přístup a pohodlí pro osoby se zdravotním postižením a širší okruh uživatelů, ale přispívá také k jejich bezpečnosti tím, že se vytváří prostředí, ve kterém se cíleně předchází rizikům a/nebo se tato rizika minimalizují.

Přístupnost vystavěného prostředí je klíčovým prvkem pro zajištění účinné účasti občanů v každodenním životě, jakož i vhodnosti budov, ulic, parků k účinnému používání lidmi s ohledem na jejich postižení nebo věk.

Zásadní technickou normou pro koncept „design pro všechny“ v oblasti vystavěného prostředí je ČSN EN 17210 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky* z roku 2021 (v dalším jen ČSN EN 17210). V dalším textu se přiblížení této normy širšímu okruhu zájemců budeme věnovat podrobně.

(Ilustrační obr. z ČSN EN 17210)



2. ASPEKT PŘÍSTUPNOSTI V LEGISLATIVĚ

2.1. Mezinárodní a evropská úroveň

Z konkrétních dokumentů k věci nejdříve připomeneme mezinárodně platnou a právně závaznou **Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením**. Logicky je v ní právě přístupnost v několika souvislostech zapracována.

V EU je udržitelný rozvoj základním a zastřešujícím cílem, který je zakotven v článku 2 Lisabonské smlouvy o Evropské unii. Spojuje hospodářský růst se sociální soudržností a ochranou životního prostředí.

V EU se pak v průběhu let zaměření evropské politiky na přístupnost formulovalo v mnoha dokumentech. Jednalo se např. o již letité **Sdělení KOM (2003) 650 Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením, Evropský akční plán**. Již tehdy byla formulována konkrétní priorita „*přístupnost veřejného vystavěného prostředí pro usnadnění účasti na pracovním životě a začlenění do ekonomiky a společnosti*“. Ve stejném roce bylo přijato **Usnesení Rady ze dne 15. července 2003 o podpoře zaměstnanosti a sociálního začlenění osob se zdravotním postižením (2003/C 175/01)**, jež vyzývá k „*odstranění bariér, které osobám se zdravotním postižením brání v účasti na společenském a zejména pracovním životě, a k prevenci vzniku nových bariér prostřednictvím konceptu „design pro všechny“*“.

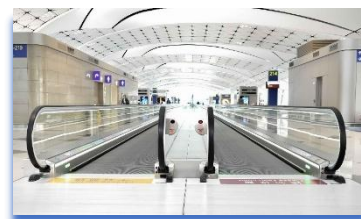
Zatímním vyvrcholením naplňování politiky EU bylo přijetí **Evropského aktu o přístupnosti, směrnice (2019/882) o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb (EAA)**. Je významným prvkem evropské legislativy, který má za cíl zvýšit přístupnost produktů a služeb pro osoby se zdravotním postižením v celé Evropské unii. Akt byl přijat Evropským parlamentem a Radou EU s cílem harmonizovat pravidla pro přístupnost produktů a služeb na jednotném evropském trhu. Do českého právního řádu je směrnice zavedena zákonem č. 424/2023 Sb., o požadavcích na přístupnost některých výrobků a služeb.

Akt obsahuje ve své příloze III požadavky na přístupnost vystavěného prostředí a uvádí, že „*Členské státy mohou s přihlédnutím k národním podmínkám stanovit, že vystavěné prostředí, které využívají zákazníci služeb, na něž se vztahuje tato směrnice, musí splňovat požadavky na přístupnost stanovené v příloze III, aby bylo co nejvíce využíváno osobami se zdravotním postižením.*“ Nicméně, pro odborníky a další zainteresované strany v oblasti přístupnosti vystavěného prostředí, zůstal tento akt příkladem nevyužitých ambicí, neboť po mnoha diskusích se očekávaný záměr, jednoznačné požadavky na přístupná vystavěná prostředí do aktu zahrnout, nenaplnil.

O to více pak zůstává na členských státech a na evropské technické normalizaci, což analýza v této mikrostudii potvrzuje.

Výčet evropských předpisů k tématu:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb. V České republice je tato směrnice zavedena zákonem č. 424/2023 Sb., o požadavcích na přístupnost některých výrobků a služeb, v platném znění.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 ze dne 16. února 2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004.



- Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014 ze dne 18. listopadu 2014, o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace.

2.2. Legislativní východiska ČR

V souvislosti s tématem této mikrostudie nás prioritně zajímají ty stavební požadavky, které se obecně, anebo i zcela konkrétně, dotýkají staveb, a dalších prvků vystavěného prostředí. V podmínkách ČR se jedná o **zákon č. 283/2021 Sb. ze dne 13. července 2021, ve znění zákona č. 152/2023 Sb. (stavební zákon)**.

- Ve zcela základní poloze, stavební zákon upravuje působnost orgánů stavební správy, orgánů územního plánování a orgánů územní samosprávy v oblasti územního plánování a stavebního řádu, stanovuje cíle, úkoly a nástroje územního plánování, požadavky na výstavbu a stavební řád.
- Předpis dále upravuje podmínky pro integrovanou ochranu veřejných zájmů při územním plánování, povolování staveb a výstavbě, povinnosti osob při přípravě a provádění staveb, podmínky pro projektovou činnost a provádění staveb, některé účely vyvlastnění, oprávnění autorizovaných inspektorů a výkon kontroly.
- A konečně, účelem stavebního zákona je zajistit integrovanou ochranu veřejných zájmů při územním plánování, povolování staveb a výstavbě a vytvářet podmínky pro udržitelný rozvoj území a zvyšování kvality vystavěného prostředí, architektury a stavební kultury.

K dosažení uvedeného vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj na základě citovaného stavebního zákona **vyhlášku č. 146 ze dne 31. května 2024 o požadavcích na výstavbu** (dále jen vyhláška č. 146). Vyhláška, včetně navazujících technických norem, má za cíl řešit základní stavebně-technické požadavky na výstavbu staveb, a to

- a) požadavky na vymezení pozemků,
- b) požadavky na umístování staveb a
- c) technické požadavky na stavby.**

Požadavky na přístupnost dle vyhlášky č. 146

V řadě aspektů se vyhláška č. 146 týká problematiky přístupnosti a bezbariérového užívání zařízení. Konkrétně:

- Stavba podle druhu a účelu musí být navržena a provedena tak, aby splnila požadavky na přístupnost podle normy.
- Stavba se podle druhu a potřeby vybavuje hmatovými a akustickými prvky pro osoby se zrakovým postižením a komunikačními prvky pro osoby se sluchovým postižením.
- Komunikace pro pěší v vystavěném a zastavitelném území musí umožňovat samostatný, bezpečný, snadný a plynulý pohyb osob s omezenou schopností pohybu nebo orientace; to neplatí v rámci průmyslových nebo skladových areálů, s výjimkou příchodu k prostorům užívaným osobami s omezenou schopností pohybu nebo orientace.
- Příchod z veřejného prostranství do stavby občanského vybavení v částech určených pro užívání veřejností, stavby bytového domu a stavby pro výkon práce více než 25 osobami, pokud charakter provozu v této stavbě umožňuje zaměstnávat osoby se zdravotním postižením, musí být
 - a) vytyčen přirozenými nebo umělými vodicími liniemi a
 - b) navržen a proveden bez schodů a vyrovnávacích stupňů; výškový rozdíl lze řešit komunikací pro pěší, rampou určenou osobám s omezenou schopností pohybu nebo orientace nebo výtahem.
- Příchod do stavby se specializovanými službami pro osoby se zrakovým postižením, stavby veřejné správy, nemocnice, polikliniky, pošty, banky, zdravotní pojišťovny, soudy, stavby pro výchovu a vzdělávání a vysoké školy, veřejné části výpravní budovy, odbavovacího terminálu veřejné dopravy a stanice metra musí být zajištěn akustickým prvkem pro osoby se zrakovým postižením.

- Prostor užívaný osobami s omezenou schopností pohybu nebo orientace musí být navržen a proveden tak, aby splnil požadavky na přístupnost.

2.3. Odkaz na normy

V předchozím výčtu jsou uvedeny jen skutečně vybrané aspekty ve vztahu k přístupnosti vystavěného prostředí.

Stavební předpisy v minulosti zahrnovaly i konkrétní technické požadavky na stavby. Postupně se legislativní rámec a také nová vyhláška č. 146 staly takovýchto požadavků prosty, resp. byly minimalizovány.

V některých ustanoveních ve vyhlášce č. 146 jsou použity odkazy na normy.

Pozn.:

Takový postup je v souladu s Legislativními pravidly vlády schválenými usnesením vlády ze dne 15. prosince 2014 č. 10501, kde se v článku 45a „odkaz na technické normy“, odst. 2) uvádí:

„Není-li možné využít indikativního odkazu, odkáže se na technickou normu v právním předpisu formou výlučného odkazu a tato skutečnost se odůvodní v důvodové zprávě (odůvodnění). Tímto se stane technická norma nebo její část pro účely právního předpisu závaznou a její používání se stane povinné ...“

Problematické odkazování na technické normy se také podrobně věnoval Ústavní soud ČR ve svém nálezu č. 40/08 ze dne 26. 05. 2009. Ústavní soud ve svém nálezu uvádí², že české technické normy jsou zvláštním druhem norem, ve kterých jsou upraveny velice specifické požadavky, obsahují technický popis parametrů výrobků, konstrukcí, materiálů i složitějších celků z těchto částí tvořených. Technické normy tak dle názoru Ústavního soudu obsahují informace o obecně uznávaných technických řešeních, základní zákonné požadavky bezpečnosti konstrukční, materiálové, protipožární, hygienické či ochrany zdraví a životního prostředí...

Ohledně přístupnosti (§ 29 odst. 1) je odkazovanou normou **ČSN 73 4001 Přístupnost a bezbariérové užívání**, což je původní česká technická norma zpracovaná na základě požadavku Ministerstva pro místní rozvoj.

Vycházejíce z názoru odborníků z oboru, postrádáme v odkazech vyhlášky č. 146 odkaz na její implementaci prostřednictvím ČSN EN 17210. Tato norma totiž popisuje EVROPSKÉ základní minimální funkční požadavky a doporučení pro přístupné a použitelné vystavěné prostředí podle zásad „designu pro všechny“/ „univerzálního designu“, které usnadní spravedlivé a bezpečné použití širokému spektru uživatelů, včetně osob se zdravotním postižením. Požadavky a doporučení uvedené v této normě jsou použitelné v celém spektru vystavěného prostředí. Tyto požadavky a doporučení na funkční přístupnost a použitelnost jsou relevantní pro navrhování, výstavbu, renovaci nebo přestavbu a údržbu vystavěného prostředí, včetně venkovních pěších a městských oblastí. Výše citovaná ČSN 73 4001 je původní česká technická norma, která uvádí, že vychází z principů ČSN EN 17210. Odbornou veřejností je ale odpovídající zohlednění evropské normy principiálně zpochybňováno.

2.4. Přístupnost a stavební výrobky v evropské a národní legislativě

Přístupnost vystavěného prostředí bezprostředně souvisí se **stavebními výrobky určenými pro stavby**.

Základem evropské legislativy pro stavební výrobky je dosud nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 305/2011, od 8. ledna 2026 pak nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2024/3110 ze dne 27. listopadu 2024 (CPR). Evropská legislativa stanovuje harmonizovaná pravidla pro uvádění stavebních výrobků na trh. Výrobci musí prokazovat shodu s technickými požadavky, což se potvrzuje prohlášením o shodě a připojením označení CE.

Základními požadavky ve vztahu k problematice přístupnosti vystavěného prostředí jsou zejména Základní požadavek č. 2 - **Požární bezpečnost** a Základní požadavek č. 4 – Bezpečnost a přístupnost při užívání.

Nařízení má samozřejmě v členských státech EU přímou působnost.

Vybrané stavební výrobky se pak uvádějí na trh podle nařízení vlády č. 163/2002 Sb. Toto nařízení se nevztahuje na výrobky, jejichž posuzování a ověřování stálosti vlastností stanovuje přímo použitelný předpis (CPR).

K posílení orientace zúčastněných stran na trhu stavebních výrobků byla zavedena značka kvality „Osvědčeno pro stavbu“. Tato značka shody potvrzuje, že příslušný stavební výrobek má vlastnosti nezbytné pro zajištění výsledné kvality stavby, ověřené a dozorované nezávislou organizací. Je zárukou pro všechny osoby a subjekty, které přicházejí do styku se stavebním výrobkem, že tento výrobek je v souladu s českými předpisy pro výstavbu a je vhodný pro zabudování do stavby na území ČR. Správcem této značky, přijaté do Národního programu Česká kvalita, je [Svaz zkušeben pro výstavbu](#).



3. NORMY CEN A ISO PRO PŘÍSTUPNOST PROSTŘEDÍ

Největším tvůrcem dobrovolných technických norem je organizace **ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci)**. ISO je nevládní organizace, která byla založena již v roce 1947 a jejímiž členy jsou národní normalizační organizace, dnes ze 164 zemí. Na evropské úrovni jsou normalizačními organizacemi **Evropský výbor pro normalizaci (CEN)** a **Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice (CENELEC)**. Normy vznikají na základě konsenzu příslušných zainteresovaných stran v pracovních skupinách normalizačních organizací. Tvoří je experti pocházející z členských států dané organizace a ke každému návrhu normy zasílají členové svá národní stanoviska. Za Českou republiku je členem ISO, CEN i CENELEC **Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ)**, který pověřil **Českou agenturu pro standardizaci (ČAS)** výkonem činností vyplývajících z členství v těchto organizacích. Prostřednictvím ČAS jsou nominováni čeští experti do pracovních orgánů ISO, CEN a CENELEC a jsou rovněž zasílána národní stanoviska k návrhům norem.

Přístupnost vystavěného prostředí je konkrétní aplikací obecného přístupu k „designu pro všechny“, který jsme uvedli v Úvodu k této mikrostudii.

Otázce přístupnosti se evropské normalizační organizace věnují dlouhodobě, což dokazuje např. existence **Strategické poradní skupiny pro otázky přístupnosti (SAGA)**. V roce 2014 pak CEN a CENELEC vydaly Pokyn CEN-CENELEC 6:2014 - **Pokyn k zohlednění přístupnosti v normách** (identický s Pokynem ISO/IEC 71). Je zcela zásadní pro danou oblast, neboť velmi komplexně popisuje různé aspekty zranitelnosti a jak je při tvorbě, ale i aplikaci norem uchopit a nakládat s nimi. Je to tedy naprosto zásadní podklad nejen pro tvůrce norem, ale je určen i pro výrobce, konstruktéry, poskytovatele služeb atd. Podává podrobný návod, jak v různých situacích a případech formulovat a zajistit odpovídající požadavky na přístupnost. Český překlad tohoto pokynu a odkaz na anglický originál je dostupný na webových stránkách ČAS zde: <https://agenturacas.gov.cz/standardizace/uzivani-norem/normy-spotrebitele/>

Práce na normách týkajících se přístupnosti byly a jsou podporovány Evropskou komisí; dříve ve vztahu k **mandátu M/420**, a nyní pak ve vztahu k **normalizačnímu požadavku M/578**. Tento normalizační požadavek udělila Evropská komise evropským normalizačním organizacím v souvislosti s Evropským aktem o přístupnosti (směrnice 2019/882).

Za účelem vypracování dokumentů pro přístupnost vystavěného prostředí byla na evropské úrovni vytvořena společná technická komise CEN a CENELEC, a to **CEN/CLC/JTC 11 Přístupnost vystavěného prostředí (Accessibility in the built environment)**. V popisu oblasti působnosti komise se uvádí: *Normalizace přístupnosti vystavěného prostředí, aby se zajistila jeho využitelnost v souladu s zásadami „designu pro všechny“ / „univerzálního designu“, které zohledňují široké spektrum lidí, včetně lidí se zdravotním postižením a starších lidí*. Komise vypracovala celkem tři dokumenty, normu EN 17210:2021 a dvě technické zprávy: CEN/TR 17621:2021 a CEN/TR 17622:2021. Tyto dokumenty jsou zavedeny v soustavě ČSN:

ČSN EN 17210:2021 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky* (v současné době se překládá)

TNI CEN/TR 17621:2021 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Technické prováděcí požadavky a specifikace*

TNI CEN/TR 17622:2021 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Posouzení shody*

EN 17210:2021 byla vypracována na základě mandátu M/420a v současné době se reviduje na základě normalizačního požadavku M/578.

Na mezinárodní úrovni se přístupností vystavěného prostředí zabývá subkomise **ISO/TC 59/SC 16 Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí (Accessibility and usability of the built environment)**. V rámci subkomise byly vypracovány dvě normy:

ISO 21542:2021 *Stavba budov – Přístupnost a použitelnost vystavěného prostředí (Building construction – Accessibility and usability of the built environment)*

ISO 5727:2024 *Přístupnost a použitelnost vystavěného prostředí – Přístupnost nemovitého kulturního dědictví – Obecná kritéria a metodika zásahů* (*Accessibility and usability of the built environment – Accessibility of immovable cultural heritage – Principles and methodology for inventors*). Tato norma spojuje dvě témata, která jsou pro dnešní společnost velmi důležitá: zachování kulturního dědictví a neomezený přístup pro všechny.

Pokud jde o přístupnost výrobků a služeb, z evropských technických komisí a norem zmiňujeme tyto:

Technická komise **CEN/CLC/JTC 12 Design pro všechny** (*Design for all*) se zaměřuje na přístupnost výrobků a služeb. Vypracovala jednu normu, která je do soustavy ČSN zavedena v ČSN EN 17161:2020 *Design pro všechny – Přístupnost výrobků, zboží a služeb podle konceptu Design pro všechny – Rozšíření okruhu uživatelů*. V současné době probíhá revize EN 17161.

Technická komise **CEN/TC 293 Asistivní produkty a přístupnost** (*Assistive products and accessibility*) se zaměřuje na normalizaci v oblasti asistivních produktů a souvisejících služeb včetně interoperability/rozhraní mezi asistivními a běžnými produkty za účelem dosažení přístupnosti. V květnu 2025 byla vydána nová norma EN 17999:2025 *Accessible systems for living independently – Requirements and recommendations*. Tato norma specifikuje požadavky, doporučení a návod týkající se aspektů přístupných systémů ve vztahu k technickým řešením, návrhu služby, poskytování a informací. Zahrnuje to přizpůsobení designu a funkčnosti systému tak, aby bylo umožněno snadné použití jakýmkoliv uživatelem, bez ohledu na jeho schopnosti. Tato norma nezahrnuje komunikaci „system-to-system“ a není aplikovatelná na domácí a obdobné elektrické spotřebiče spadající do oblasti působnosti EN IEC 63008.

Výše uvedený výčet dokumentů, pokud jde o přístupnost, není zdaleka vyčerpávající. V souladu s Pokynem ISO/IEC 71 a Pokynem CEN/CENELEC 6 experti v pracovních skupinách (WG) mezinárodních i evropských technických komisí vyhodnocují, zda a nakolik jsou otázky přístupnosti relevantní pro jejich oblast působnosti a jednotlivé vypracovávány dokumenty. V některých technických komisích tak vznikají pracovní skupiny zaměřené na přístupnost. Jako příklad můžeme uvést CEN/TC 10 *Výtahy, eskalátory a pohyblivé chodníky*, v jejímž rámci pracuje např. WG 7 *Přístupnost výtahů pro osoby včetně osob se zdravotním postižením*.

3.1. ZAPOJENÍ SPOTŘEBITELŮ

3.1.1. Sdružení českých spotřebitelů, Kabinet pro standardizaci

Sdružení českých spotřebitelů, z. ú., (SČS) si klade za cíl hájit oprávněné zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU a ČR, přičemž zdůrazňuje preventivní stránku ochrany zájmů spotřebitelů. Působí v řadě oblastí – pokrývá odbornosti ve vztahu ke kvalitě a bezpečnosti výrobků včetně potravin, kvalitě a bezpečnosti služeb včetně služeb finančního trhu aj. Právě v normalizaci a standardizaci vnímá významný nástroj pro dosahování kvality a bezpečnosti na trhu. Proto již před lety (2009) založilo obecně prospěšnou společnost



Kabinet pro standardizaci (KaStan). Cílem Kabinetu je zvyšování bezpečnosti a kvality výrobků a služeb vytvářením a podporou funkce nástrojů zajišťujících účinné zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů (technická normalizace, certifikace a posuzování shody, akreditace, dozor nad trhem), včetně uplatňování technických předpisů a norem v prospěch spotřebitelů a korektního trhu. Ředitel KaStan je za ČR členem ANEC, kam ho delegovalo SČS a schválily všechny spotřebitelské organizace v rámci spotřebitelského poradního výboru při Ministerstvu průmyslu a obchodu.



3.1.2. ANEC

ANEC je hlasem evropských spotřebitelů ve standardizaci. Zastupuje zájmy evropských spotřebitelů při tvorbě technických norem, zejména těch, které byly vytvořeny na podporu provádění evropské legislativy a veřejných politik. ANEC se rovněž zapojuje do procesů zviditelňování a uplatňování norem, včetně dozoru nad trhem a jeho prosazování, akreditace a systémů posuzování shody. Snaží se také ovlivňovat tvorbu nebo revizi evropských právních předpisů týkajících se výrobků a služeb, které mohou mít vliv na spotřebitele, zejména v případech, kdy se na normy odkazuje.



ANEC se v rámci organizace ISO podílel na tvorbě normy týkající se přístupu do vystavěného prostředí, ISO 21542 *Stavba budov – Přístupnost a použitelnost zastavěného prostředí*, která byla zveřejněna v únoru 2012. Jejím účelem bylo definovat, jak by mělo být vystavěné prostředí navrhováno, stavěno a udržováno, aby lidé měli nezávislé prostředky přístupu a úniku bez ohledu na svůj věk nebo schopnosti.

V roce 2017 začala komise ISO/TC 59 normu ISO 21542 revidovat v souladu se stanoviskem ANEC. ANEC se zapojil do revize normy a podpořil její schválení, protože představuje pokročilejší koncepci nejnovějšího stavu v oblasti přístupnosti a použitelnosti nových budov na celém světě. V dubnu 2021 byla norma přijata na mezinárodní úrovni.

V roce 2019 ANEC podpořil přijetí evropské normy EN 17210 *Přístupnost a použitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky*. V roce 2022 byla zahájena jednání o revizi EN 17210 v souvislosti s Evropským aktem o přístupnosti a ANEC se na této práci opět podílí.

ANEC rovněž uvítal dokončení dvou technických zpráv CEN/TR 17621 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Technické prováděcí požadavky a specifikace* a CEN/TR 17622 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Posouzení shody*. Obě technické zprávy byly schváleny v roce 2021. Odborník ANEC byl vedoucím projektu v týmu, který tyto technické zprávy připravoval.

V květnu 2021 se ANEC připojil k nově vytvořené pracovní skupině WG 4 v subkomisi ISO/TC 59 SC/16, která začala pracovat na návrhu ISO 5727 *Přístupnost a použitelnost vystavěného prostředí – Přístupnost nemovitého kulturního dědictví – Obecná kritéria a metodika zásahů*. Tento projekt spojil dvě témata, která jsou pro dnešní společnost velmi důležitá: zachování kulturního dědictví a neomezený přístup pro všechny.



4. PŘÍSTUPNOST V VYSTAVĚNÉM PROSTŘEDÍ – rámec

Jak již bylo uvedeno, ústřední technickou normou této mikrostudie je **ČSN EN 17210 Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky**.

Národní normy, které jsou s touto normou v rozporu, bylo nutno zrušit nejpozději do ledna 2024. V lednu 2024 tak byla zrušena ČSN P ISO 21542:2013 *Pozemní stavby – Přístupnost a využitelnost vybudovaného prostředí*.

Předmětem ČSN EN 17210 je popis základních minimálních funkčních požadavků a doporučení pro přístupné a bez bariér užívané vystavěné prostředí založené na principech „designu pro všechny“ / „univerzálního designu“. To má umožnit spravedlivé a bezpečné užívání širokému spektru uživatelů, včetně osob se zdravotním postižením.

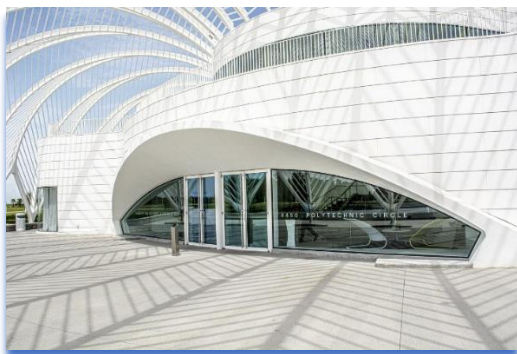
Tyto **funkční požadavky a doporučení** pro přístupnost a bezbariérové užívání jsou relevantní pro navrhování, výstavbu, renovaci nebo přestavbu a údržbu vystavěného prostředí, včetně venkovních prostorů pro chodce a veřejných prostranství. **Jsou formulovány kvalitativně** a popisují cíle, jichž má být dosaženo na základě rozmanitosti, kterou představuje široké spektrum uživatelů (cíle ochrany), a mohou být použity jako kritéria pro zadávání veřejných zakázek (na podporu směrnic o zadávání veřejných zakázek) a pro další účely, např. pro právní předpisy týkající se přístupnosti. Na druhé straně, ČSN EN 17210 nestanovuje ani nepopisuje, jak mají být tyto funkční požadavky splněny.

ČSN EN 17210 specifikuje řadu funkčních požadavků na přístupnost a bezbariérové užívání a poskytuje doporučení týkající se řady konstrukčních prvků, jejich osazení do stavby, vnitřní dispozice, zařizovacích předmětů a prvků, ze kterých se vystavěné prostředí skládá. Tyto funkční požadavky na přístupnost se vztahují rovněž na konstrukční prvky venkovních prostorů a veřejných prostranství, vstupů do budov a přístupu k nim, na pohyb ve vnitřních prostorech a užívání veřejných služeb a občanské vybavenosti v budovách, opuštění budov za běžných okolností a evakuaci v případě nouzové situace.

ČSN EN 17210 rovněž specifikuje funkční požadavky a doporučení pro přístupnost a bezbariérové užívání prostředí, které umožňují používání pojízdných prostředků pro zlepšení mobility v vystavěném prostředí. Typ podporovaných pojízdných prostředků pro zlepšení mobility, a tedy i prostor, který jim má být vyhrazen, mohou být určeny národními normami nebo předpisy a/nebo v určitých typech budov může požadavky na prostor pro exteriérové elektricky poháněné vozíky a pojízdné elektrické skútry určit zadavatel.

ČSN EN 17210 má – v návaznosti na českou stavební legislativu – pomoci především zadavatelům veřejných zakázek a také architektům, inženýrům, správcům budov, ergonomům a dalším zúčastněným stranám v příslušných oborech jejich činnosti a umožnit jim vyžadovat, definovat, navrhovat a posuzovat shodu s ohledem na přístupnost vystavěného prostředí pomocí společného rámce a jazyka, a tím zajistit přístupnost pro všechny.

ČSN EN 17210 je obecně strukturována tak, že důvody uvedených požadavků a doporučení jsou vysvětleny na začátku každé kapitoly ve stručném „Odůvodnění“, které poskytuje základní informace.



5. VYSTAVĚNÉ PROSTŘEDÍ – „průřezové“ aspekty pro požadavky a doporučení k zajištění přístupnosti

Připomínáme (vysvětlení viz též Předmluva), že se nejedná o komentované znění ČSN EN 17210. Cílem je přiblížit obsah normy jako takové, aby se zájemce o problematiku v předmětné normě lépe a rychleji orientoval a přizpůsobil tomu svá očekávání od normy jako takové.

5.1. Rozmanitost uživatelů a hlediska navrhování

Při navrhování, výstavbě a údržbě přístupného vystavěného prostředí je hlavním cílem zajistit, aby bylo přístupné a použitelné pro potenciální uživatele rovným způsobem.

Potřeby osoby se zdravotním postižením a starších osob je třeba zohlednit ve všech fázích navrhování, výstavby, provozu a užívání vystavěného prostředí tak, aby tyto osoby nebyly vyloučeny z účasti na společenském životě kvůli bariérám v návrhu prostředí. Při tom je třeba mít na paměti, že kombinace postižení může způsobit další významná omezení.

ČSN EN 17210 odkazuje na další dokumenty, samozřejmě zejména Směrnici (EU) 2019/882 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb a na Pokyn CEN-CENELEC 6, ale též na Sedm principů univerzálního designu (North Carolina State University).

Ve vztahu k tomuto naprosto zásadnímu východisku pro zajištění přístupnosti norma zdůrazňuje aspekt lidských schopností a nabízí souhrn klíčových oblastí vystavěného prostředí z pohledu jeho přístupnosti a bezbariérového užívání.

Lidské schopnosti z hlediska navrhování musí zahrnovat smyslové schopnosti, včetně funkcí zraku, sluchu, hmatu, chuti a čichu. Dalšími aspekty jsou funkce imunitního systému, včetně alergií a přecitlivělosti. Zde lze uvést konkrétní hlediska návrhu, kterými jsou např. použití vhodných materiálů, povrchových úprav a rostlin, použití ventilačních systémů atd. Fyzické schopnosti a vlastnosti se vztahují na tělesná postižení a omezení, která mohou být zcela různá, od lehkého poškození až po úplnou ztrátu funkce. I proto je škála hledisek velmi široká a různorodá. Zahrnují přehledné a logické uspořádání místností, jednoduchý a intuitivní návrh komunikačních a evakuačních tras, či dostatečný manipulační prostor a prostor pro pohyb a otáčení pojízdných prostředků. Poznávání a související kognitivní poruchy jsou komplexní a závisí na řadě mentálních funkcí. Aspektů pro hlediska návrhu je celá řada. V některých případech jsou identické s opatřeními dle předcházejícího odstavce. Velký důraz se klade na intuitivnost, prvky směrového vedení mají být snadno sledovatelné.

V této kapitole ČSN EN 17210 uvádí příklady **klíčových oblastí vystavěného prostředí**, které zde indikativně uvádíme; podrobněji jsou rozpracovány v následujícím textu mikrostudie (a samozřejmě vlastní normy ČSN EN 17210). Mezi hlavní hlediska návrhu ohledně přístupných a využitelných prostor pro chodce mohou patřit oddělené prostory pro chodce a dopravní zóny, dobré značení pro vyhledávání cesty, přístupné trasy bez vyrovnávacích stupňů, přechody pro chodce, akustické a hmatné vedení atd. Přístupný a využitelný přístup k budově a přístupné a využitelné vstupy zahrnují snadné nalezení vstupu, dobré značení, přehledné pěší trasy oddělené od motorových vozidel a cyklistů, krátké vzdálenosti od parkovišť a veřejné dopravy, eliminace vyrovnávacích stupňů nebo překážek, vhodné osvětlení aj. Problematika horizontálního a vertikálního pohybu po přístupných a využitelných trasách se týká dobrého značení, přehledné dispozice, eliminace



vyrovnávacích stupňů a překážek, snadno ovladatelných dveří (v případech horizontálního pohybu) či bezpečných schodišť, prostorných výtahů se snadným ovládáním, vhodného osvětlení a odpovídajícího vizuálního kontrastu (v případech vertikálního pohybu) a mnoha dalších. Další oblasti jsou přístupné a využitelné toalety a hygienická zařízení. Hlediska, která je nutná sledovat a zahrnout do návrhu, zahrnují dostatečný manipulační prostor a prostor pro přesun, protiskluzné vlastnosti, dostatečné možnosti pro přesedání atd. A posledním příkladem oblasti pro zohlednění nezbytných hledisek jsou přístupné a využitelné východy a evakuační trasy, koncepce plánování nouzových situací a požární evakuace pro všechny. Mezi nejdůležitější hlediska návrhu mohou patřit přístupné evakuační trasy, eliminace vyrovnávacích stupňů a překážek, dobré značení, protipožární výtahy aj.

5.2. Směrové vedení

Směrové vedení představuje systém, který poskytuje potřebné informace, jež člověku pomáhají projít vystavěným prostředím směrem k určitému cíli. Směrové vedení je spojeno s prvky vystavěného prostředí, které napomáhají orientaci (vědět, kde se v prostředí nacházíte, jaká je vaše poloha a směr) a navigaci (plánování trasy a pohyb po trase a vyhýbání se překážkám na trase). Vystavěné prostředí tedy musí být navrženo, vybudováno a udržováno tak, aby usnadňovalo vyhledávání cesty, orientaci a navigaci. Návrh musí zahrnovat řadu aspektů, z nichž některé dále indikativně zmíníme.

Nezbytnou součástí směrového vedení jsou **srozumitelné, stručné, přesné a včas poskytnuté informace**. Týkají se čtyř úrovní:

- úroveň 1: informace týkající se bezpečnosti, jako je značení evakuačních tras;
- úroveň 2: informace pro vyhledávání cesty týkající se směru a polohy;
- úroveň 3: obecné informace a pokyny, jako je otevírací doba a způsob použití;
- úroveň 4: informace reklamního charakteru, kterých se ale ČSN EN 17210 netýká a nezahrnuje je.

Vhodné použití **vizuálního kontrastu** mezi sousedními plochami, mezi klíčovými prvky a jejich pozadím a na prosklených plochách pomáhá všem uživatelům, včetně slabozrakých osob, bezpečně se pohybovat v prostředí a rozpoznávat jednotlivé prvky. Důležité je nejen jeho dosažení, ale též zachování. To je enormně důležité např. na malých ovládacích tlačítkách a mechanismech. Dalším prostředkem k dosahování vizuálního kontrastu je odpovídající osvětlení prostor.

Hmatné informace jsou dalším prostředkem k zajištění řádného směrového vedení. Hmatné informace nebo hmatný kontrast umožňují získat informace hmatem, obvykle prsty/rukama nebo nášlapem. Příkladem jsou hmatné reliéfní informace na značkách a ovládacích tlačítkách; haptické mapy a modely; hmatné označení nebo značky, které předávají informace, například na madlech označují poslední schodišťový stupeň atd.



Jiný hendikep spolesá na **akustické informace a zlepšení poslechu**.

Často se jedná o upozornění na potenciálně nebezpečné situace, případně k doplnění hmatných informací (např. železniční přejezd, tramvaje).

Systém značení má poskytovat informace, které lidem usnadní plánování trasy a navigaci na trase, včetně informací o vzdálenostech a sklonu trasy tam, kde je to vhodné. Hlavními typy značení jsou orientační značení (náčrtky, plány, modely atd.), směrové značení (informace o směrování z bodu A do bodu B), informační značení či značení nouzových východů. Důležitými aspekty jsou umístění značení (s odlišnostmi uvnitř budovy a ve venkovním prostředí), výška umístění nápisů, velikost písma a mnoho dalších.

V daném kontextu jsou samostatnou kapitolou **grafické značky** (ilustrační obr. z ČSN EN 17210). Mohou totiž významně usnadňovat přístupnost. Konkrétní prvky vystavěného prostředí musí být označeny mezinárodně uznávanými značkami, jedná se např. o vyhrazená parkovací stání pro automobily, přístup a vstupy do budov bez vyrovnávacích stupňů, přístupné výtahy, přístupná hygienická zařízení, zařízení pro asistenční psy atd.



5.3. Přístup ve venkovních prostorech

Venkovní prostory musí z hlediska přístupnosti zohlednit mnoho aspektů a pohledů. Týkají se přístupných tras, městského mobiliáře, přechodů pro chodce, náměstí a parků, sdílených zón, zeleně, či lávek a podchodů.

Přístupné trasy zahrnují chodníky, stezky pro chodce, pěší trasy přes veřejná prostranství aj. Zohlednění přístupnosti již v počáteční fázi návrhu umožní plánovat trasy tak, aby optimálně využívaly vrstevnice a rovinné plochy pro usnadnění přístupu a realizace se obešla bez bariér typu vyrovnávacích stupňů nebo schodů. Musí být vybaveny přístupnými orientačními a směrovými informacemi v podobě hmatných a vizuálních vodicích prvků a tam, kde je to vhodné, i v podobě akustických informací. Potřeby přístupnosti musí zohledňovat povrch trasy (rovný, pevný, protiskluzový).

(Ilustrační obr. z ČSN EN 17210)



Zohledněna musí být šířka, včetně prostoru pro míjení uživatelů pojízdných prostředků. Součástí správného návrhu je zohlednění potřeb na madla a různé ochranné prvky (navrženy tak, aby po nich nemohli uživatelé, zejména děti, šplhat).

Městský mobiliář může zahrnovat značení, odpadkové koše, lavičky, zahrazovací sloupky, pouliční lampy, zastávky veřejné dopravy, květináče, závěsné květinové koše a systém značení umístěný na soklech, sloupcích nebo zdech. Mobiliář nesmí omezovat minimální průchozí šířku trasy. Mobiliář musí splňovat řadu aspektů včetně rozmístění a umístění. Specifické požadavky souvisí s umístěním autobusových zastávek, prostor s občerstvením apod. Opomenut nesmí být přístup s asistenčními psi.

Přechody pro chodce jsou nedílnou součástí silničního provozu. Místo, kde pěší trasa překonává pozemní komunikaci, je kritickým místem. Podmínky pro přechody se liší podle typu přechodu, kterými jsou přechody pro chodce řízené světelnou signalizací s možností poptávkových tlačítek pro chodce, přechody pro chodce s vodorovným dopravním značením - tzv. zebrou, a konečně místa upravená pro přecházení. Přístupy k řešení zahrnují osvětlení, světelná signalizační zařízení a vizuální kontrast, akustické a hmatné signály, ochranné ostrůvky pro chodce a řadu dalších opatření.

Náměstí a parky jsou obvykle koncipována jako společenská místa, nikoliv místa, kterými se pouze prochází. Nicméně zahrnují i automobilovou dopravu. Před ní ale musí být chráněny zábranami, obrubníky, zahrazovacími sloupky nebo podobnými prvky, které jsou vhodně navrženy a umístěny tak, aby neohrožovaly chodce. Návrh musí zohlednit i takové detaily, jako je umístění laviček (sedacích prvků) v pravidelných vzdálenostech.

Sdílená zóna je označení pro přístup k navrhování venkovních veřejných prostranství, kde chodci, cyklisté a vozidla využívají stejný prostor bez obvyklého fyzického rozlišení mezi vozovkou a chodníkem. Před realizací sdílené zóny je třeba pečlivě zvážit řadu faktorů: vliv chybějících obrubníků na orientaci chodců, možnou reorganizaci dopravy a opatření ke zklidnění dopravy; a nové využití prostoru pro chodce a motoristy. Prostor by měl účinně řešit koncepci posílení přednosti chodců.

Zeleň – stromy a rostliny obecně zvyšují komfort chodců, protože slouží jako vizuální a akustická hranice mezi nimi a dopravou, mohou však také chodcům překážet. Záleží tedy, a to zásadně, na jejich umístění a využití ochranných prvků. Významným aspektem je výška zeleně. Logickým aspektem je výběr rostlin (jedovaté či silně alergické rostliny, trnovníky aj.).

Lávky pro pěší a podchody jsou součástí přístupných tras a umožňují mimoúrovňové propojení trasy pro pěší. Musí být vybudovány tak, aby byla zajištěna kontinuita přístupné trasy, a aby v maximální možné míře kopírovaly přirozenou trasu a umožňovaly tak snadný a bezpečný průchod všem uživatelům. Přístup na lávky by měl být rovný nebo jen s mírným sklonem. Výhodné je vedení podchodu v přímém směru, aby uživatelé viděli na jeho celou délku. A samozřejmě, musí být zajištěno přiměřené osvětlení, které musí být uspořádáno tak, aby byl umožněn bezpečný a snadný pohyb.

5.4. Nástupní a výstupní místa, parkovací plochy

Parkovací plochy a nástupní místa v různých variantách (v blízkosti hlavního vstupu, na okraji komunikace, na vyhrazených parkovacích stáních atd.) představují nedílnou součást přístupnosti mezi veřejným prostorem a budovami.

Pro nástupní a výstupní místa a pro parkovací plochy se musí brát v potaz např. zřetelné označení a opatření mezinárodním piktogramem přístupnosti (ISA – International Symbol of Access) nebo značkou ISO pro bezbariérový přístup, zřízení rampového nájezdu, je-li ho třeba (při výškových rozdílech), aj. Uváženo musí být umístění vyhrazených přístupných parkovacích stání a potřebný počet vyhrazených přístupných parkovacích stání. Návrhy musí zohledňovat mj. dostatečný prostor pro přesun a manévrování uživatelů pojízdných prostředků. Další nezbytný aspekt návrhu se týká cest pro pěší na parkovištích – musí být bez překážek, jasně rozpoznatelné a vybavené orientačními prvky (pro řidiče a chodce). Požadavky se týkají povrchu a specifika vykazují krytá parkoviště a parkoviště pro kola (v místech s náhodně zaparkovanými jízdními koly může být pro osoby se zrakovým postižením někdy obtížné bezpečně sledovat cestu a najít vstupy).



5.5. Horizontální pohyb v budovách

Horizontální pohyb v budovách se týká řady aspektů. Jsou to vstupy, chodby a průchody, dveře, okna, vnitřní dvorky, balkony a terasy a konečně povrchové úpravy a materiály. A každý z nich musí zohledňovat řadu podmínek k zajištění přístupnosti.

Vstup do budovy má být snadno identifikovatelný, snadno přístupný a použitelný, bezpečný, zabezpečený a odolný. Může plnit potenciálně protichůdné funkce, například umožňovat kontrolovaný přístup některým uživatelům a z bezpečnostních důvodů zamezit přístupu nežádoucích osob. Vstupní hala nebo vestibul – prostor vymezený vnějšími a vnitřními dveřmi – je v mnoha budovách běžnou praxí a často je potřebný z důvodů bezpečnosti, ochrany prostředí nebo zabezpečení. Prvotní pozornost návrhu se vztahuje na hlavní vstup, včetně volného přístupu k přístupnému výtahu. Musí být identifikovatelný nebo označený již z větší vzdálenosti (např. z parkoviště). Před vstupními dveřmi nebo vstupní bránou musí být k dispozici dostatečný manévrovací prostor, aby se uživatelé pojízdných prostředků mohli otočit. Vstupní dveře musí mít dostatečnou světlou šířku a výšku, aby umožňovaly volný průchod všem osobám, včetně uživatelů

pojízdných prostředků pro zlepšení mobility a vysokých osob. Aplikují se různé typy hlavních vstupních dveří (automatické křídlové, automatické posuvné, karuselové), každé mají specifické požadavky na zajištění přístupnosti. Pokud jsou nezbytné turnikety, musí být navrženy tak, aby je mohli bezpečně používat všichni uživatelé, včetně dětí a osob malého vzrůstu, kterým při procházení hrozí nebezpečí nárazu do hlavy nebo hrudníku. Atd.

Chodby a průchody: Klíčovými faktory pro zajištění samostatného a pohodlného užívání pro všechny je dostatek průchozího prostoru, který umožňuje pohodlný přístup do místností; přiměřené osvětlení a výběr vhodných dveří, výběr vhodných materiálů pro pochozí plochy, stěny a stropy. Celkové uspořádání chodeb a průchodů v budovách má být co nejlogičtější, aby byl umožněn přístup ke klíčovým zařízením. Pochozí plochy chodeb mají být všude, kde je to možné, rovné, aby se všichni uživatelé mohli pohodlně a bezpečně pohybovat, tzn. že návrh tak nemusí zahrnovat zřizování ramp. Většina aspektů se vztahuje na šířku chodeb, manipulační prostory pro otáčení a pro míjení se atd. Povrchy podlah a stěn, osvětlení a další aspekty musí být zohledněny v souladu s požadavky a doporučeními stanovenými v ČSN EN 17210.

Dveře musí oddělovat sousední místnosti nebo prostory a poskytovat ochranu před povětrnostními vlivy, požárem nebo hlukem a také zajišťovat soukromí a bezpečnost. Konstrukce dveří a jejich kování může podstatně ovlivnit přístupnost budovy. Požadavky se logicky týkají světlé šířky a výšky dveří, dveřních prahů (pokud vůbec, musí být nízké a šikmé). Významným aspektem je síla, kterou je nutno vynaložit k otevření. Rizikovým faktorem mohou být skleněné výplně.

Snadný přístup k **oknům** a jejich ovládání je důležitým hlediskem, které je třeba zohlednit při jejich navrhování. Co se týče umístění oken, nesmí se otevírat směrem ven do komunikačních tras, přístupných tras nebo chodeb ve výšce, která by ohrožovala procházející chodce. Spodní hrana okenního skla a parapetu musí být ve vhodné výšce nad úrovní pochozí plochy, aby byl umožněn sedícím osobám, dětem a osobám malého vzrůstu neomezený výhled z okna. Ručně ovládané kování musí být snadno ovladatelné jednou rukou, bez nutnosti pevného uchopení, sevření nebo zkroucení zápěstí, a bezpečné, aby umožňovalo snadné ovládání všem uživatelům, zejména osobám se sníženou motorikou rukou nebo sníženou fyzickou silou.

Balkony, verandy, terasy a vnitřní dvorky se používají jako venkovní rozšíření užitné plochy budovy. Přejechu z vnitřního do venkovního prostoru může bránit práh, zárubeň, vyrovnávací stupeň nebo jiná překážka, přičemž užívání prostoru ovlivňuje také velikost manévrovacího prostoru a odpovídající vybavení. Zábradlí a zábrany na balkonech, verandách a terasách, které neumožňují volný výhled sedícím osobám, mohou být pro tyto osoby nevhodné, včetně uživatelů pojízdných prostředků pro zlepšení mobility a také dětí.

Povrchové úpravy a materiály: Malé výškové rozdíly pochozí plochy představují překážku pro uživatele pojízdných prostředků pro zlepšení mobility a zároveň riziko zakopnutí pro osoby, které jsou schopné chůze. Podlahové krytiny s vysokým vlasem velmi ztěžují samostatný pohyb uživatelům na pojízdných prostředcích mobility a způsobují obtíže osobám, které je doprovázejí nebo jim poskytují asistenci.

5.6. Vertikální pohyb v budovách a ve venkovním prostoru

V další části ČSN EN 17210 řeší aspekty vertikálního pohybu v budovách a ve venkovním prostoru. Konkrétně se zaměřuje na rampy, schody a schodiště, madla, výtahy, zdvihací plošiny, eskalátory a pohyblivé chodníky.

Rampy poskytují přístupnou cestu osobám, které kvůli existujícím nebo nevyhnutelným výškovým rozdílům nemohou používat vyrovnávací stupně nebo schodiště. Konstrukce rampy je zásadní z hlediska její použitelnosti a bezpečnosti. Strmý sklon rampy je obtížné překonat s pojízdným prostředkem pro zlepšení mobility a může zvýšit riziko pádu. Dalším důležitým faktorem použitelnosti rampy je dostatečná manipulační plocha v její horní a dolní části a v místech, kde dochází ke změně směru. Na dlouhé rampě nabízí podesty umístěné v pravidelných vzdálenostech uživatelům možnost odpočinku.

Návrh musí zohlednit přístup k rampám, sklon a délku rampy, samozřejmě šířku, také madla – která slouží jako opora i vodicí prvek. Na obou stranách rampy musí být instalována v minimální výšce nad pochozí

plochou rampy a podesty ochrana okrajů v podobě svislé zarážky nebo obdobného ochranného prvku. Povrch a osvětlení jsou předmětem dalších požadavků a doporučení.

Bezpečné a pohodlné **schody a schodiště** jsou nezbytné pro pohyb mezi různými podlažími nebo výškovými úrovněmi ve vnitřním i vnějším prostředí. Schodiště musí být doplněna rampou nebo alternativní přístupnou trasou, například výtahem.

Při sestupování po schodech je pravděpodobnost uklouznutí vyšší.

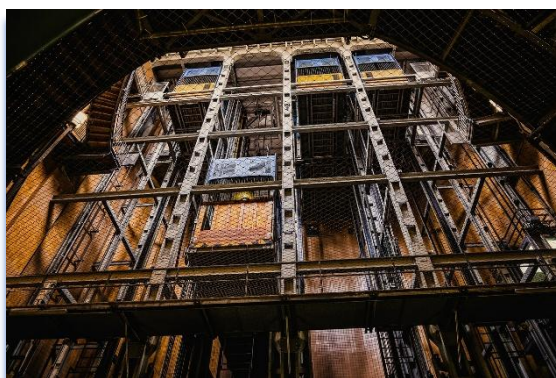
Při stoupání po schodech jsou vystaveny velkému riziku osoby se sníženou pohyblivostí v kyčelních nebo kolenních kloubech.

Kromě toho pohled přes otevřený schodišťový stupeň může některé osoby se zrakovým postižením zneklidňovat a asistenční psi mohou odmítat na takový schodišťový stupeň vstoupit. Osoby se zrakovým postižením jsou vystaveny riziku zakopnutí nebo ztráty rovnováhy zejména tehdy, pokud schodišťové stupně nezaznamenají nebo pokud jsou nevhodně navrženy.

Návrh musí zohledňovat požadavky a doporučení pro výšku schodišťového stupně a stupnice, minimální šířku schodišťových ramen, podchodnou výšku, vizuální a hmatné varovné prvky, osvětlení a ochranné prvky.

Schodiště musí mít po obou stranách souvislá **madla**, která poskytují uživatelům oporu, stabilitu a navádějí je při chůzi. Návrh musí zohledňovat podmínky umístění, výšky, profilu aj.

Výtahy jsou používány širokým okruhem uživatelů s velmi rozdílnými schopnostmi a potřebami. Je důležité zajistit, aby byly výtahy přístupné, snadno pochopitelné a bezpečně použitelné pro všechny. Návrh a vlastnosti ovládacích zařízení a komunikačních systémů jsou pro používání výtahu klíčové, a to především pro osoby se zrakovým postižením nebo pro osoby s kognitivními poruchami. Pro osoby se sluchovým postižením musí být k dispozici alternativní vizuální prostředky a systémy zlepšení poslechu.



Pro návrhy výtahů musí být zohledněny vnitřní rozměry klecí, vstup do klece (otevírání dveří), různé prvky vybavení (madlo, sedátko), povrchy, osvětlení aj.

Prostor potřebný pro **svislé a šikmé zdvihací plošiny** a jejich poloha vůči schodišti jsou důležitými faktory pro zajištění dostatečného prostoru pro pohyb a prevenci nehod. Svislé zdvihací plošiny jsou určeny zejména pro uživatele vozíků, šikmé zdvihací plošiny jsou určeny pro osoby s omezenou schopností pohybu a s problémy při chůzi po schodech.

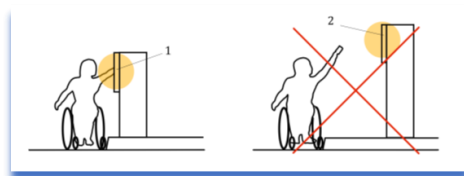
Eskalátory a pohyblivé chodníky se často používají ve veřejných budovách (např. v nákupních centrech). Mnohým lidem, ale ne všem uživatelům, mohou usnadnit pohyb po velkých, rozsáhlých a složitých moderních budovách. Platí ale, že výtahy jsou preferovaným řešením vertikální přepravy pro většinu osob se zdravotním postižením. Pro návrhy výtahů musí být zohledněny aspekty umístění a řada dalších nuancí.

5.7. Vybavení a uspořádání vnitřních a venkovních prostor

V části pod tímto názvem se ČSN EN 17210 zabývá velmi různými specifiky uspořádání a vybavení vnitřních i venkovních prostor. Jedná se např. o informační přepážky, pokladny a recepční pulty, prostory pro čekání, prostory k sezení a odpočinku, odkládací prostory, skříňky s úložnými boxy a úschovny zavazadel, kuchyně a kuchyňské kouty, či zařízení pro asistenční psy.

Informační přepážky, pokladny a recepční pulty musí v návrhu zohledňovat to, že osoby různého typu postavy nebo různého věku nebo uživatelé pojezdných prostředků pro zlepšení mobility mohou mít potíže při přístupu a použití informačních přepážek nebo pokladen a recepčních pultů; pokud nejsou vhodné

navrženy a uspořádány, může to vést k potížím v komunikaci s obsluhou. Požadavky a doporučení se týkají umístění a označení, přístupových a manipulačních ploch, výšky pracovní plochy aj. (Ilustrační obr. z ČSN EN 17210).



Prostory pro čekání a prostory k sezení a odpočinku musí zohledňovat očekávání ohledně umístění a uspořádání a výšky sedacích prvků, zábran vymezujících fronty, odbavovacích/poradnickových systémů atd. včetně akustických informací.

Odkládací prostory, skříňky s úložnými boxy a úschovny zavazadel se často nacházejí v dopravních terminálech, rekreačních objektech, ve školách a v obytných budovách. Pokud je v těchto místech omezený manévrovací prostor nebo jsou úložné skříňky umístěny vysoko nad pochozí plochou, nemohou je používat uživatelé pojízdných prostředků pro zlepšení mobility, osoby malého vzrůstu a děti. Standardizovaná doporučení se logicky zaměřují na eliminaci jevů, které by přístupnost omezovaly.

Kanceláře, hotelové pokoje, hotelové apartmány nebo studentské koleje jsou často vybaveny **kuchyňským koutem nebo kuchyní** pro zaměstnance nebo hosty. Tato zařízení musí být přístupná všem uživatelům prostřednictvím přístupu v jedné úrovni a dostatečného manipulačního prostoru. Kuchyně musí mít pracovní plochy a spotřebiče umístěné buď ve dvou různých výškách, nebo v nastavitelné výšce. Konkrétní opatření se týkají kuchyňského dřezu, spotřebičů, varných desek aj.

Zařízení pro asistenční psy je důležitou součástí zajištění přístupnosti objektu. Specifika ve vztahu k asistenčním psům se týkají vstupů (například variantním řešením k turniketům), prostor k sezení, toalet pro psy atd.

5.8. Hygienická zařízení

Hygienická zařízení zahrnují z hlediska přístupnosti více aspektů. Samozřejmě přístupné toalety včetně toalet pro běžné použití, sprchy a koupelny, či hygienická zařízení pro ostatní uživatele.

Přístupné toalety pro osoby se zdravotním postižením jsou naprosto zásadním prvkem v rámci zajištění přístupnosti daného zařízení v vystavěném prostředí. Při navrhování toalet je třeba vzít v úvahu různé nároky na prostor; například osoby s doprovodem asistenta potřebují více prostoru. Je potřeba si též uvědomit, že tato zařízení nejsou určena pouze pro uživatele vozíků, ale také pro jiné osoby se zdravotním postižením.

Je tedy zřejmé, že v návrhu musí být brány v potaz mnohé aspekty přístupnosti. Jedná se o plochu a velikost přístupných toalet, dveře a dveřní kování, umyvadlo, přístupné záchodové mísy a opěrná madla, a v neposlední řadě různé doplňky hygienických zařízení.

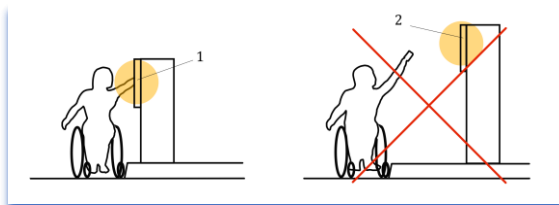
I toalety pro běžné použití a hygienická zařízení pro ostatní uživatele musí přístupnost zohledňovat. Pokud nejsou toalety pro běžné použití navrženy v souladu se zásadami „univerzálního designu“, je pravděpodobné, že mnoho uživatelů s různými funkčními požadavky na přístupnost nebude moci tyto toalety používat. Návrh musí zohledňovat nejrozličnější aspekty přístupnosti, včetně pisoárů, zařízení pro přebalování dětí, místností pro kojení, toalet pro děti a přístupných toalet pro děti se zdravotním postižením. Specifickou oblastí pro pozornost jsou přístupné toalety a koupelny pro osoby s nadváhou a pro bariatrické pacienty (v nemocnicích).

Krátce ještě k návrhům **sprch a koupelen**. Pokud jsou v budovách, např. ve sportovních zařízeních, hotelech, ubytovnách, nemocnicích, k dispozici sprchy, koupelny nebo prostory pro převlékání, musí být zajištěn rovněž identický přístupný hygienický prostor pro uživatele vozíků, pro osoby s potížemi při chůzi atd. Specifické požadavky na návrh se vztahují jak na sprchy, tak na vany. Týkají s mj. madel, sedátek, povrchů.

5.9. Zařízení s uživatelským rozhraním, ovládací prvky, spínače

Prvky, které vyžadují interakci s uživatelem, mohou zahrnovat informační a komunikační technologie (IKT), např. veřejné informační obrazovky, prodejní automaty, automaty na jízdenky, bankomaty, systémy interkomu, a také spínače a ovládací prvky. A pozor, tato problematika se bezprostředně týká působnosti Evropského aktu o přístupnosti.

Nicméně je tato norma vodítkem pro zohledňování různých aspektů přístupnosti ve vztahu k veřejným informačním obrazovkám a jiným zařízením IKT, k ovládacím prvkům a spínačům aj. Mezi prvky pro použití veřejností ale patří například také pítka, odpadkové koše a kontejnery na odpad a jiné prvky městského mobiliáře. (Ilustrační obr. z ČSN EN 17210)



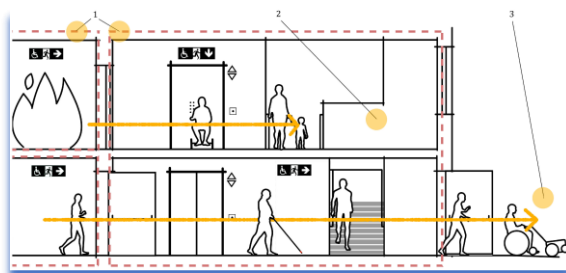
5.10. Požární bezpečnost pro všechny – Evakuační a nouzové východy

Přístupnost budovy zahrnuje také bezpečné evakuační trasy v případě nouzové situace, které vedou nejprve na „relativně bezpečné místo“, např. do bezpečného požárního úseku na jiném podlaží budovy, a dále na „bezpečné místo“, které se nachází mimo budovu.

Požární bezpečnost budov a prostředí obecně je velmi přísně regulována stavebními předpisy. ČSN EN 17210 nicméně může sloužit jako vodítko – checklist pro kontrolu zajištění všech bezpečnostních opatření.

Je logické, že evakuace osob s omezenou schopností pohybu, kognitivními poruchami nebo smyslovým postižením (včetně starších zranitelných osob, dětí a žen ve vysokém stupni těhotenství) vyžaduje zvláštních opatření a přístupu.

Návrh musí vycházet z jednoznačně formulovaných cílů k zajištění „evakuace pro všechny“. (Ilustrační obr. z ČSN EN 17210)



Návrh musí zahrnovat organizaci ochranných prostor ve vztahu k asistované požární evakuaci, k technologii evakuace, k dokumentaci požární ochrany, k provozu výtahů pro nouzovou evakuaci, k nouzovým výstražným systémům, signalizaci a informacím, a konečně ke dveřím nouzových východů.

5.11. Požadavky na vnitřní prostředí v budovách

V rámci požadavků a doporučení v této části se ČSN EN 17210 soustřeďuje na aspekty osvětlení, akustiky a kvality vnitřního ovzduší.

Při navrhování umělého **osvětlení** se zohledňuje přirozené osvětlení, použité materiály, povrchové úpravy a barvy. Dobré umělé osvětlení je nezbytné pro bezpečné a pohodlné užívání budov všemi osobami, včetně osob se zrakovým postižením. Návrhy zvažují umělé osvětlení na přístupných venkovních trasách, využití přirozeného osvětlení, vnitřní umělé osvětlení, osvětlení usnadňující vyhledávání cesty a orientaci, intenzitu osvětlení v různých prostorech a oslnění a další.

ČSN EN 1992-2 NA ed. A National Annex – Eurocode 2: Design of concrete structures – Part 2: Concrete bridges – Design and detailing rules
Národní příloha NA uvádí národní stanovené parametry a doplňující informace potřebné pro návrh betonových mostních konstrukcí umístěných v ČR.
ČSN EN 17037+A1 Denní osvětlení budov
Tento dokument obsahuje základy pro dosažení přijatelného subjektivního pocitu světlosti vnitřních prostorů prostřednictvím přirozeného světla a pro zajištění přijatelného výhledu. Současně obsahuje doporučení pro dobu proslunění užívaných místností.
Tento dokument obsahuje informace o využití denního světla při osvětlení interiéru a o způsobech umělého osvětlení. Současně definuje parametry pro hodnocení denního osvětlení a obsahuje principy pro jeho výpočet a ověřování. Tyto principy umožňují řešit problémy související s proměnností denního světla v průběhu dne i roku.
Tento dokument platí pro všechny prostory, které mohou být pravidelně užívány lidmi po delší dobu, s výjimkou případů, kdy s ohledem na povahu a účel vykonávané práce je použití denního světla vyloučeno.



Je nezbytné, aby **akustické prostředí** umožňovalo všem uživatelům rozlišit důležité zvuky od obecného hluku na pozadí. Zejména lidé se sluchovým postižením a kognitivními poruchami mají v hlučném prostředí potíže s rozpoznáním zvuků a porozuměním slovům. Akustické prostředí má umožňovat přenos informací s vysokou mírou srozumitelnosti řeči. Návrh se má zaměřovat na protihlukové izolace, akustickou pohltivost či zesilování zvuku.

Nízká úroveň **kvality vnitřního ovzduší** může vést ke zhoršení zdravotního stavu uživatelů budovy a způsobit řadu zdravotních problémů (známých také jako „syndrom nemocných budov“). Vlhkost a teplota jsou zásadními faktory ovlivňující pohodlí uživatelů, jak v domácím prostředí, tak na pracovišti, zejména pak pro starší osoby a osoby s omezenou schopností pohybu. Návrh má využívat vhodné a účinné systémy větrání a klimatizace, a je třeba se vyvarovat používání stavebních materiálů, jejichž emise mohou způsobovat zdravotní problémy.

6. VYSTAVĚNÉ PROSTŘEDÍ – požadavky pro specifická zařízení a účely používání

Až potud ČSN EN 17210 popisuje požadavky a doporučení na vystavěné prostředí „průřezově“. V dalším se zaměřuje na některá specifika ve vztahu k některým konkrétním zařízením. Týkají se zařízení pro ubytování – krátkodobého i dlouhodobého, dokonce i celoživotního. Dalšími takovými vybranými zařízeními jsou budovy pro kulturu, volný čas a sport, administrativní budovy, budovy občanské vybavenosti a budovy pro výkon práce, venkovní prostory a veřejná prostranství a konečně veřejná doprava.

6.1. Ubytování

Pro tuto kapitulu platí všechny obecné funkční požadavky a doporučení obsažené v předchozích základních kapitolách. Nicméně, ubytovací zařízení z hlediska přístupnosti zahrnují spektrum speciálních požadavků, které musí být zohledněny. Vztahují se specificky na hotely, ubytování pro studenty a udržitelné celoživotní bydlení.

Užívání **hotelů a podobných ubytovacích zařízení** může být pro některé uživatele obtížné nebo dokonce nevhodné, pokud zařízení není řešeno jako přístupné a pokud nejsou k dispozici přístupné pokoje pro hosty vhodné pro uživatele pojízdných prostředků pro zlepšení mobility. Návrh musí zahrnovat přístupnost parkovacích a nástupních míst, aplikace směrového vedení, orientace a navigace, vstupu do hotelu, recepcí, přístupných veřejných toalet a samozřejmě celé škály požadavků na přístupnost pokojů pro hosty, včetně koupelen atd.

Co se týče **ubytování pro studenty**, zohlednění principů „univerzálního designu“ při navrhování budov a jejich okolí je důležité proto, aby studenti se specifickými požadavky na přístupnost mohli být ubytováni v blízkosti školy a mohli se tak plnohodnotně zapojit do studentského života.

Návrh **udržitelného celoživotního bydlení** má zohledňovat a usnadňovat přístupnost a bezbariérové užívání obydlí pro všechny osoby v průběhu celého života nebo v reakci na měnící se potřeby obyvatel, jako jsou dočasná zranění, získaná postižení, zvyšující se počet členů rodiny nebo věk, a to tak, že již základní návrh je flexibilní, což umožňuje jednoduché a nákladově efektivní úpravy. Zejména ve stárnoucí společnosti je důležité umožnit lidem „zestárnout na jednom místě“ nebo zůstat bydlet ve svém domově i s přibývajícím věkem. Udržitelné stavby pro bydlení mají být navrženy tak, aby byly od počátku přístupné pro široký okruh uživatelů.

Spektrum požadavků, které by návrh měl zohlednit, je proto velmi široké a zahrnuje např. parkování, přístup z parkoviště, přístupné trasy k hlavnímu vstupu a ke vstupům do bytových jednotek, výtahy a vnitřní svislé a šikmé zdvihačí plošiny v obytných budovách, schodiště, vnitřní dveře, vnitřní uspořádání, toalety a koupelny, kuchyně a další.

6.2. Budovy pro kulturu, volný čas a sport

I pro tuto kapitolu platí všechny obecné funkční požadavky a doporučení obsažené v základních kapitolách. Ke specifickým hlediskům se zde musí přistupovat ve vztahu k přednáškovým sálům a koncertním halám, knihovnám, muzeím, obchodům a nákupním centrům, sportovním zařízením, restauracím, barům a kavárnám, či bazénům a saunám. Zaměření opatření pro návrh jsou často tematicky obdobná, ale obsahově specifická a odlišná.

Pro **přednáškové sály, koncertní haly** atp. se návrh musí věnovat hledištím a prostorám pro diváky, vyhrazeným přístupným místům pro uživatele vozíků, zařízením pro usnadnění komunikace atd.

Návrh pro **knihovny** se musí soustředit na různé aspekty vnitřního uspořádání zařízení, na přístupné pevné sedací prvky, stoly a studijní koutky, přístupné boxy pro výdej a vracení knih, na akustiku a zařízení pro poslechy.

V **muzeích** se doporučené principy týkají výstavních prostor a vitrín, výstavních panelů a popisů a osvětlení.

Návrhy pro **obchody a nákupní centra** zahrnují celou řadu požadavků a doporučení a měly by zohledňovat parkování v blízkosti obchodů, informace a směrové vedení, pohyb ve vnitřních prostorech, prodejní a pokladní pulty, zkušební kabiny i hygienická zařízení.

Přístupná sportovní zařízení jsou důležitá pro zpřístupnění sportu všem osobám bez ohledu na to, zda se ho účastní jako sportovci, diváci, zaměstnanci nebo dobrovolníci. Z tohoto širokého spektra cílových skupin pak vyplývá i širší požadavků a doporučení, které by měly být zohledněny. Opět se týkají parkovacích a výstupních míst a značení, dále specificky prostor k sezení sportovních týmů a šaten pro sportovce, prostor k sezení diváků, tréninkových/fitness prostor, či hygienických zařízení.

Co se týče **restaurací, barů a kaváren**, pro všechny osoby, zejména pro uživatele pojízdných prostředků pro zlepšení mobility, má zásadní význam typ a uspořádání sedacích prvků, aby si mohly vychutnat jídlo nebo občerstvení s rodinou a přáteli. Návrh se musí soustředit na uspořádání prostor k sezení a obsluhovaných prostor, na samoobslužné pulty, či na akustiku a hladinu okolního hluku.

Bezpečnost všech uživatelů **bazénů, saun** a podobných zařízení je prioritou; návrh se má zejména soustředit na prevenci úrazů způsobených pády při vstupu do bazénu a při používání všech prostor a zařízení s mokřými povrchy. Návrh se proto zaměřuje na přístup do bazénů, značení a označení, povrchy podlah a na specifický přístup pro wellness centra a sauny.



6.3. Administrativní budovy, budovy občanské vybavenosti a budovy pro výkon práce

Vstup do těchto prostor a pohyb v nich musí být umožněn všem uživatelům bez ohledu na to, zda tato zařízení navštěvují jako organizátoři, přednášející nebo lektori, účastníci, vystavovatelé nebo diváci, nebo zda jsou zaměstnanci, technici či jiní pracovníci.

Součástí těchto zařízení, na které se ČSN EN 17210 zaměřuje, jsou konferenční prostory, kancelářské prostory, budovy zdravotnických zařízení, budovy pro vzdělávání, laboratoře, banky a pošty, průmyslové budovy, soudy, policejní stanice a detenční zařízení, sakrální stavby. A opět, široké spektrum nejrůznějších zařízení je nezbytně upraveno různorodými specifickými opatřeními k zajištění přístupnosti, byť mnohé další jsou obecného, společného charakteru (viz kap. 5 této mikrostudie).

V **konferenčních prostorách** se uplatňují některé obecné požadavky (např. bufetové pulty a stoly v prostorech pro občerstvení musí být k dispozici ve dvou výškách, pro stojící a sedící osoby), zejména ale návrh musí zohledňovat specifické aspekty pro komunikaci, pro konferenční místnosti, či pro akce evakuačního poplachu. Podobně je tomu v **kancelářských prostorách**.

Podrobněji jsou v ČSN EN 17210 rozpracovány podmínky přístupnosti pro **budovy zdravotnických zařízení**. Jejich význam z hlediska přístupnosti je jistě pochopitelný každému. Návrh musí zohledňovat směrová vedení, parkování a přístup k budově, recepcce, čekárny, pokoje, hygienická zařízení a mnohé další.

Budovy pro vzdělávání zahrnují širokou škálu zařízení, od základních škol až po univerzity a centra pro vzdělávání dospělých. Podle konkrétního zařízení se pak priority zajištění přístupnosti mohou samozřejmě lišit. Požadavky se týkají učeben a poslucháren, komunikace, různých souvisejících prostor.

Laboratoře lze nalézt v různých typech budov, např. v budovách univerzit určených pro výuku a výzkum, v nemocnicích a v průmyslových objektech. Požadavky a doporučení se týkají několika obecných aspektů přístupnosti, např. z hlediska pracovního prostoru.

Banky a pošty jsou veřejnými budovami určenými k poskytování služeb, které nezbytně musí být přístupné. Zvláštní pozornost musí návrh věnovat vstupu, prostorům pro poskytování služeb, zařízení s uživatelským rozhraním (např. přístup k poštovním schránkám a zařízením, jako jsou automaty pro výdej lístků pořadníkových systémů a bankomaty, musí být v jedné úrovni a bez překážek).

I v **průmyslových budovách**, které nepochybně musí mít zajištěnou přístupnost, však z bezpečnostních důvodů může být přístup do některých určených prostor, jako je přístup k zařízením a strojům pro účely údržby, pro většinu zaměstnanců, včetně osob se zdravotním postižením, zakázán. Návrh musí specificky řešit přístup a komunikační trasy, skladování nebezpečných látek, či elektronické a ovládací prvky.

Pro soudy, policejní stanice a detenční zařízení (věznice) je důležité, aby požadavky na přístupnost byly posuzovány v souvislosti s účelem budovy. Aspekty přístupnosti jsou většinou obecného charakteru se specifiky na zadržovací cely, komunikační prostředky, prostory pro návštěvy, či hygienická zařízení.

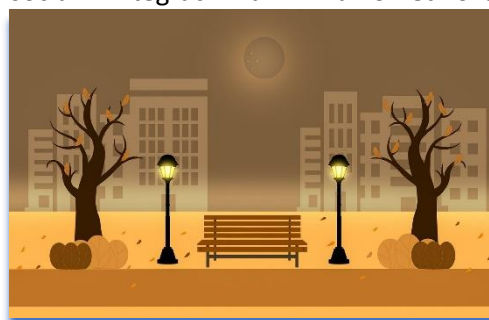
Mezi **sakrální stavby** mohou patřit 1) modlitebny, místa pro bohoslužby a obřadní síně; 2) krematoria a smuteční síně. Specifické podmínky se mohou týkat osob se sluchovým postižením; aby se mohli plnohodnotně zapojit, musí být k dispozici systém zlepšení poslechu.

6.4. Venkovní prostory a veřejná prostranství

Kromě všech obecných funkčních požadavků a doporučení existují některé specifické venkovní prostory, jako jsou dětská hřiště, zahrady, parky a přírodní parky, pláže apod.

Univerzálně navržená **dětská hřiště**, která zohledňují potřeby všech dětí bez ohledu na jejich velikost nebo schopnosti, poskytují více příležitostí pro hru všech dětí a pro sociální integraci. Návrh má zohledňovat specifické požadavky na přístup a pohyb, na prostorové uspořádání (herní prvky, městský mobiliář), na povrchy dětských hřišť a samozřejmě na samotné herní prvky a zařízení.

Zahrady, parky a přírodní parky musí zohlednit řadu aspektů přístupnosti, včetně přístupných tras a stezek pro chodce, zabezpečení ochrannými prvky, prostor k odpočinku, značení a informací, vyhlídkových míst aj.



6.5. Veřejná doprava

Přístupná veřejná doprava patří mezi nejdůležitější témata pro uživatele. Opětně, pro tuto kapitolu platí všechny obecné funkční požadavky a doporučení obsažené v předcházejícím. Zde se ČSN EN 17210 soustřeďuje na některá specifika ve vztahu k taxislužbě, autobusové a autokarové dopravě, železniční dopravě, metru/podzemním dráhám, k tramvajové a městské kolejové dopravě, k letišťům, či k lanovým dráhám. Do této kapitoly norma zahrnuje i čerpací stanice.

Na **taxislužbu** provozovanou v určitých zařízeních pro cestující, jako jsou železniční stanice a letiště, se obvykle vztahují požadavky na asistenci a přístupnost pro osoby se zdravotním postižením a pro osoby s omezenou schopností pohybu. Návrh pro přístupnost musí zahrnovat několik obecných požadavků, včetně zřetelného označení stanovišť taxi, která musí být viditelná z větší vzdálenosti.

Autobusové a autokarové dopravy se týkají požadavky ve vztahu k autobusovým a autokarovým terminálům. Ty, ohledně asistence osobám se zdravotním postižením a osobám s omezenou schopností pohybu, spadají do působnosti nařízení (EU) č. 181/2011, o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě. Návrh se má dále soustředit na požadavky a doporučení na autobusové a autokarové zastávky.

Rovněž pro **železniční dopravu** platí evropská regulace (nařízení (ES) č. 1371/2007, o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě, a nařízení (EU) č. 1300/2014 o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu). Norma obsahuje odkazy na další evropské normy s obsahem technických specifikací pro interoperabilitu ve vztahu k přístupnosti (EN 16584-1, části 1- , EN 16587). Obdobné požadavky a doporučení jako u železniční přepravy platí i pro **lanové dráhy**.



Přestože **metro/podzemní dráhy** mají řadu stejných prvků a aspektů přístupnosti jako železniční infrastruktura, ČSN EN 17210 připomíná, že mezi nimi existují některé významné rozdíly. Infrastruktura a vozový park metra/podzemní dráhy podléhají přísnějším požadavkům, aby je všichni uživatelé mohli používat samostatně při relativně vysokém počtu cestujících. Hlavním cílem je pak navrhnout přístupné trasy, tedy trasy bez vyrovnávacích stupňů, které vedou od vstupu do stanice až k nástupu do vozů (kolejového vozidla).

Tramvajová a městská kolejová doprava může být bez obsluhy, což může vyžadovat přísné požadavky na infrastrukturu a kolejová vozidla, aby je všichni uživatelé mohli používat samostatně. Hlavním cílem se stává plánování přístupných a bezstupňových cest na nástupiště a nástup do vozů (kolejového vozidla).

Předpisy EU o právech cestujících v **letecké dopravě** (nařízení (EU) č. 1107/2006) stanovují, že „služby poskytované všem cestujícím musí být přístupné také osobám se zdravotním postižením“ nebo „osobám s omezenou schopností pohybu“, tj. každé osobě, jejíž stav vyžaduje odpovídající pomoc a přizpůsobení poskytovaných služeb konkrétním potřebám této osoby. ČSN EN 17210 uvádí několik specifických oblastí pro návrh přístupnosti, včetně kontaktních míst pro poskytování asistence při příletu a odletu osob a tranzitních prostor pro navazující lety.

Také **přístavy** spadají pod evropskou regulaci (nařízení (EU) č. 1177/2010, o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách). ČSN EN 17210 cituje výčet situací, ve kterých je nezbytné poskytnout osobám se zdravotním postižením a osobám s omezenou schopností pohybu asistenci.

Schopnost samostatně používat automobil zahrnuje aspekt přístupnosti u **čerpacích stanic** nebo infrastruktury pro alternativní paliva. Obecné požadavky a doporučení pro návrh zahrnují např., aby alespoň jeden samoobslužný výdejní stojan s nabídkou všech druhů pohonných hmot byl navržen tak, aby ho mohly používat sedící i stojící osoby.



7. Doplnující informace (z příloh ČSN EN 17210)

ČSN EN 17210 zahrnuje dvě informativní přílohy. Příloha A se týká požární bezpečnosti pro všechny v budovách a asistované evakuace. Příloha B pak provozu a údržby.

A – Požární bezpečnost

Již v předcházejícím textu bylo zdůrazněno, že tato problematika je silně regulována národními právními předpisy. Přesto mohou být normativní požadavky a doporučení uvedená v normě pro uživatele přínosná, včetně této přílohy, která dále rozvíjí aspekty přístupnosti, jako jsou požární bezpečnost, protipožární ochrana a evakuace pro všechny, asistovaná evakuace a záchrana z budov – záchranné techniky, provoz požárních evakuačních výtahů v budovách, či dovednosti pro požární evakuaci a sebeochrana před požárem v budovách.



B – Provoz a údržba

Tato informativní příloha rekapituluje požadavky týkající se provozu a údržby budovy, které vycházejí z britské normy BS 8300; jsou důležitými faktory pro zajištění snadné přístupnosti bez bariér a snadného užívání budovy osobami se zdravotním postižením. Týkají se venkovního i vnitřního prostředí, údržby, poskytování informací a organizačních aspektů.



ZÁVĚREM

7.1. Začlenění přístupnosti (veřejné zakázky, navrhování, výstavba a posuzování shody)

Aby bylo možné vytvořit přístupné vystavěné prostředí, je třeba přístupnost zahrnout do každé fáze celého procesu jeho vývoje. Zásady „designu pro všechny“ / „univerzálního designu“ musí být zohledněny od stanovení požadavků na přístupnost ve fázi zadávání veřejné zakázky, přes zpracování podnikatelského záměru a provedení úvodních „studií proveditelnosti“, až po návrh, výstavbu a hodnocení užívání stavby.

K dosažení tohoto cíle musí převzít odpovědnost všechny zúčastněné strany, které ovlivňují vystavěné prostředí, počínaje těmi, které iniciují navrhování nových budov a prostorů.

Možným a účinným způsobem, jak zajistit začlenění přístupnosti od samého počátku, je vypracování jasné strategie „designu pro všechny“ / „univerzálního designu“, která klientovi a všem stranám zapojeným do procesu zadávání veřejných zakázek a projektu ukáže, jak bude koncept „designu pro všechny“ / „univerzálního designu“ uplatňován v každé fázi projektu.

7.2. Dostupnost technických norem

Upozorňujeme, že ČAS poskytuje snadný, rychlý a cenově dostupný online přístup k českým technickým normám a normalizačním dokumentům prostřednictvím portálu ČSN online. Podrobné informace a vstup do ČSN online naleznete zde:

<http://csnonlinevstup.agentura-cas.cz/jak.aspx>. Základní informace o ČSN a dalších dokumentech jsou dostupné zdarma na adrese <http://seznamcsn.agentura-cas.cz/>.

Jednotlivé ČSN je možné v tištěné nebo elektronické verzi (PDF) zakoupit v e-shopu ČAS, viz <https://eshop.agentura-cas.cz/>.



7.3. Souhrnná informace k vystavení na web

Technické normy jsou efektivním nástrojem pro zajištění volného pohybu zboží, služeb i osob. Normalizace prokazatelně stimuluje hospodářský růst a inovaci a zejména posiluje konkurenceschopnost České republiky, především pak malých a středních podniků, v rámci Evropské unie i mezinárodně.

Tyto skutečnosti si ale účastníci trhu – výrobci, poskytovatelé služeb, obchod, a ani spotřebitelé – většinou neuvědomují. Kabinet pro standardizaci v úzké spolupráci se Sdružením českých spotřebitelů a s nezbytnou podporou různých subjektů – zejména České agentury pro standardizaci (ČAS), Rady kvality ČR, případně dalších – systematicky zaměřuje na zviditelnění norem v každodenním životě spotřebitelů a funkce trhu obecně. Výstupy ve formě publikací jsou vystaveny [zde](https://konzument.cz/publikace/top-normy.php) (<https://konzument.cz/publikace/top-normy.php>).

Pro rok 2025 schválila Agentura ČAS k tomuto účelu zpracování mikrostudie (situační analýzy) pod titulem PŘÍSTUPNOSTÍ PROSTŘEDÍ K VYUŽITELNOSTI PRO VŠECHNY: S POMOCÍ TECHNICKÝCH NOREM.



V tomto souhrnu z mikrostudie se pokoušíme přiblížit ve zkráceném formátu téma **přístupnosti a využitelnosti vystavěného prostředí**, kterému ve studii věnujeme několik desítek stran. „Design pro všechny“ (univerzální design) představuje přístup k navrhování, vývoji a uvádění na trh běžných výrobků, služeb, systémů a prostředí tak, aby byly přístupné a použitelné pro co nejširší okruh uživatelů. Má zásadní význam pro osoby se zdravotním postižením a starší osoby, aby mohly uplatňovat svá práva a plně se zapojit do společnosti.

Zcela zásadní roli pro zohledňování aspektu přístupnosti v naznačeném smyslu hrají technické normy. Mikrostudie jich jako příklady těch nejdůležitějších uvádí hned několik. Pro zmiňovanou mikrostudii je ale nejzásadnější jedna z nich, a sice **ČSN EN 17210, Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky** z roku 2021 (v dalším jen „ČSN EN 17210“), která je určena nejen pro tvůrce norem, ale i pro výrobce a poskytovatele služeb. V souhrnu tato norma specifikuje požadavky a doporučení, které mj. umožňují organizaci navrhovat, vyvíjet a poskytovat výrobky, zboží a služby tak, aby byly přístupné, pochopitelné a použitelné pro nejširší okruh uživatelů, včetně osob se zdravotním postižením;

Alespoň několika slovy se nyní dotkneme legislativního základu a rámce národní stavební legislativy. Jedná se o **stavební zákon** (zákon č. 283/2021 Sb. ze dne 13. července 2021, ve znění zákona č. 152/2023 Sb.), a o prováděcí **vyhlášku č. 146** ze dne 31. května 2024 **o požadavcích na výstavbu** (dále jen vyhláška č. 146). Ta má za cíl řešit mj. základní stavebně-technické požadavky na výstavbu staveb, a proto je pro naši problematiku zásadní. V řadě aspektů se vyhláška č. 146 totiž týká problematiky přístupnosti a bezbariérového užívání zařízení, nicméně jen v základních rysech, a proto zde zůstává velký prostor pro technické normy, a to zejména pro komplexní normu ČSN EN 17210.

A proto se v tomto souhrnu budeme již věnovat jen informacím z této normy. Připomínáme, že výstupem naší analýzy je zejména, a právě rozvedení struktury a obsahu normy, aby zájemce se pak dokázal rychle orientovat, co v ní může nalézt a co od normy ČSN EN 17210 očekávat. Není to totiž zcela jednoduché, norma má rozsah přesahující 230 stran!

Předmětem ČSN EN 17210 je popis základních minimálních funkčních požadavků a doporučení pro přístupné a bez bariér užívané vystavěné prostředí založené na principech designu pro všechny. To má umožnit spravedlivé a bezpečné užívání širokému spektru uživatelů, včetně osob se zdravotním postižením.

Tyto funkční požadavky a doporučení pro přístupnost a bezbariérové užívání jsou relevantní pro navrhování, výstavbu, renovaci nebo přestavbu a údržbu vystavěného prostředí, včetně venkovních prostorů pro chodce a veřejných prostranství. Jsou formulovány kvalitativně a popisují cíle, jichž má být dosaženo na základě rozmanitosti, kterou představuje široké spektrum uživatelů (cíle ochrany).

V návaznosti na věcnou strukturu ČSN EN 17210 jsme i mikrostudii v části popisu normy rozdělili na dvě věcné oblasti, a sice 1) „**průřezové**“ **aspekty** pro požadavky a doporučení k zajištění přístupnosti vystavěného prostředí a 2) **požadavky pro specifická zařízení** a účely jejich používání.

Takže, jaké že jsou hlavní oblasti pro zajištění „**průřezových**“ **aspektů** pro požadavky a doporučení k zajištění přístupnosti vystavěného prostředí?

Při navrhování, výstavbě a údržbě přístupného vystavěného prostředí je hlavním cílem zajistit, aby bylo přístupné a použitelné pro potenciální uživatele rovným způsobem. Proto je jedním z hlavních aspektů v hledáčku ČSN EN 17210 „**rozmanitost uživatelů**“. Ve vztahu k tomuto naprosto zásadnímu východisku pro zajištění přístupnosti norma zdůrazňuje aspekt lidských schopností a nabízí souhrn klíčových oblastí vystavěného prostředí z pohledu jeho přístupnosti a bezbariérového užívání. **Lidské schopnosti** hlediska navrhování musí zahrnovat smyslové schopnosti, včetně funkcí zraku, sluchu, hmatu, chuti a čichu. Dalšími aspekty jsou funkce imunitního systému, včetně alergií a přecitlivělosti.

Směrové vedení představuje systém, který poskytuje potřebné informace, jež člověku pomáhají projít vystavěným prostředím směrem k určitému cíli. Směrové vedení je spojeno s prvky vystavěného prostředí, které napomáhají orientaci (vědět, kde se v prostředí nacházíte, jaká je vaše poloha a směr) a navigaci (plánování trasy a pohyb po trase a vyhýbání se překážkám na trase). Tato problematika zahrnuje prvky využití vizuálního kontrastu, hmatné informace, akustické informace a zlepšení poslechu, či systém značení včetně využití srozumitelných (mezinárodně akceptovaných) grafických symbolů.

Dalším obecným, resp. průřezovým aspektem přístupnosti vystavěného prostředí je **přístup ve venkovních prostorech**. Tyto prostory musí z hlediska přístupnosti zohlednit mnoho pohledů na věc. Týkají se

přístupných tras, městského mobiliáře, přechodů pro chodce, náměstí a parků, sdílených zón, zeleně, či lávek a podchodů.

Parkovací plochy a nástupní místa v různých variantách (v blízkosti hlavního vstupu, na okraji komunikace, na vyhrazených parkovacích stáních atd.) představují nedílnou součást přístupnosti mezi veřejným prostorem a budovami.

Návrh prostředí pro přístupnost budov musí zohledňovat celou řadu aspektů týkajících se **horizontálního pohybu v budovách**. Jsou to vstupy, chodby a průchody, dveře, okna, vnitřní dvorky, balkony a terasy a konečně povrchové úpravy a materiály. A každý z nich musí zohledňovat mnohé důležité podmínky k zajištění přístupnosti.

V další části ČSN EN 17210 řeší aspekty **vertikálního pohybu v budovách** a ve venkovním prostoru. Konkrétně se zaměřuje na rampy, schody a schodiště, madla, výtahy, zdvihací plošiny, a eskalátory a pohyblivé chodníky.

Rámec požadavků a doporučení pro **uspořádání a vybavení vnitřních i venkovních prostor** se týká např. informačních přepážek, pokladen a recepčních pultů, prostor pro čekání, prostor k sezení a odpočinku, odkládacích prostor, skříněk s úložnými boxy a úschoven zavazadel, a dále kuchyní a kuchyňských koutů, či zařízení pro asistenční psy.

Také **hygienická zařízení** zahrnují z hlediska přístupnosti více aspektů pro návrh přístupnosti budov a dalších zařízení. Jedná se o přístupné toalety včetně toalet pro běžné použití, sprchy a koupelny, či hygienická zařízení pro ostatní uživatele.

Prvky, které vyžadují interakci s uživatelem, např. s využitím ovládacích prvků, spínačů atd. mohou zahrnovat informační a komunikační technologie (IKT), např. veřejné informační obrazovky, prodejní automaty, automaty na jízdenky, bankomaty, systémy interkomu. I když se tato problematika bezprostředně týká působnosti evropského aktu o přístupnosti (směrnice (EU) 2019/882), ČSN EN 17210 je využitelná jako účinné vodítko pro zohledňování různých aspektů přístupnosti ve vztahu k veřejným informačním obrazovkám a jiným zařízením IKT, k ovládacím prvkům a spínačům aj. Mezi prvky pro použití veřejností ale patří například také pitky, odpadkové koše a kontejnery na odpad a jiné prvky městského mobiliáře.

ČSN EN 17210 se také soustřeďuje na **požadavky na vnitřní prostředí v budovách**, které zahrnují aspekty osvětlení, akustiky a kvality vnitřního ovzduší.

Přístupnost budovy zahrnuje také **bezpečné evakuační trasy v případě nouzové situace**, které vedou nejprve na „relativně bezpečné místo“, např. do bezpečného požárního úseku na jiném podlaží budovy, a dále na „bezpečné místo“, které se nachází mimo budovu. Požární bezpečnost budov a prostředí obecně je velmi přísně regulována stavebními předpisy. ČSN EN 17210 nicméně může sloužit jako vodítko – checklist pro kontrolu zajištění všech bezpečnostních opatření.

Tolik tedy k „**průřezovým**“ aspektům pro požadavky a doporučení k zajištění přístupnosti vystavěného prostředí. S odvoláním na ně pak norma formuluje **požadavky pro specifická zařízení** a účely. Týkají se zařízení pro ubytování – krátkodobého i dlouhodobého, dokonce i celoživotního. Dalšími takovými vybranými zařízeními jsou budovy pro kulturu, volný čas a sport, administrativní budovy, budovy občanské vybavenosti a budovy pro výkon práce, venkovní prostory a veřejná prostranství a konečně veřejná doprava.

Závěrem této souhrnné informace k problematice přístupnosti a využitelnosti vystavěného prostředí připravené na základě komplexněji pojaté mikrostudie podpořené Agenturou ČAS odkazujeme na dostupné zdroje a informace k věci, včetně tohoto souhrnu na adrese:

<https://www.top-normy.cz/temata-normalizace/10-chovani-trhu-i/14-zranitelni-spotrebitele/pristupnost-zastaveneho-prostredi.php>

Upozorňujeme, že ČAS poskytuje snadný, rychlý a cenově dostupný online přístup k českým technickým

normám a normalizačním dokumentům prostřednictvím portálu ČSN online. Podrobné informace a vstup do ČSN online naleznete zde: <http://csnonlinevstup.agentura-cas.cz/jak.aspx>.

Květen 2025

Kabinet pro standardizaci, o.p.s.

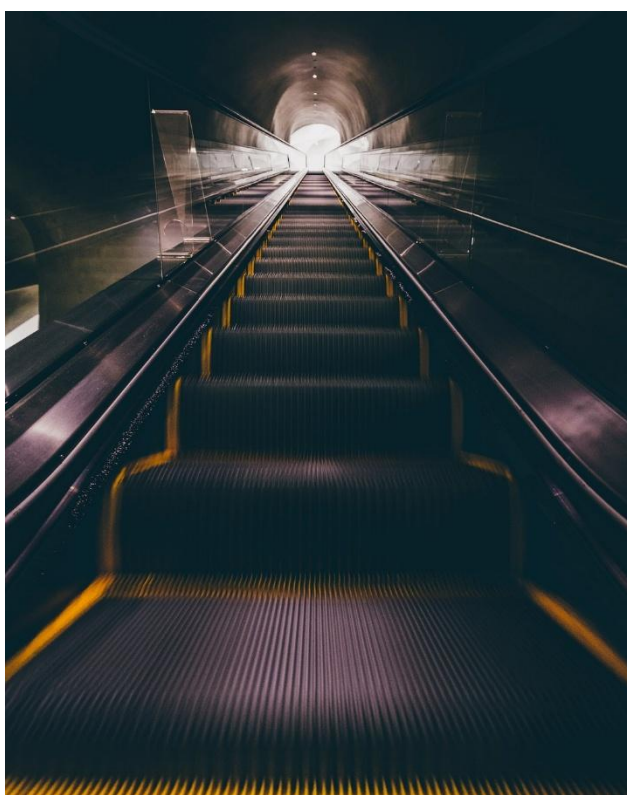
<https://www.top-normy.cz/kabinet-pro-standardizaci.php>; info@top-normy.cz

7.4. K vydání publikace s podporou Rady kvality ČR

Rada kvality ČR podpořila pro letošní rok (2025) vydání publikace pod názvem (podobným nebo stejným jako je titul mikrostudie).

Vydání publikace není předmětem projektu podpořeného Českou agenturou pro standardizaci a je tedy samostatným projektem. Pro publikaci budou ale informace z předmětné mikrostudie – situační analýzy samozřejmě využity. Tímto bude zajištěno další šíření tématu studie k podpoře zviditelnění normalizace.

Rozsah publikace bude oproti studii samozřejmě výrazně zkrácen, a proto bude mírně upravena i struktura.



RESUMÉ – Česky/Anglicky

Skutečnost nesmírného významu technických norem pro trh si účastníci trhu – výrobci, poskytovatelé služeb, obchod ani spotřebitelé mnohdy neuvědomují. Kabinet pro standardizaci v úzké spolupráci se Sdružením českých spotřebitelů a s nezbytnou podporou různých subjektů – zejména České agentury pro standardizaci (ČAS), Rady kvality ČR, případně dalších, se systematicky zaměřuje na zviditelnění norem v každodenním životě spotřebitelů a funkce trhu obecně.

Pro rok 2025 schválila ČAS k tomuto účelu zpracování mikrostudie (situační analýzy) pod titulem PŘÍSTUPNOSTÍ PROSTŘEDÍ K VYUŽITELNOSTI PRO VŠECHNY: S POMOCÍ TECHNICKÝCH NOREM.

Mikroanalýza se soustředí na provázání národní stavební legislativy s technickými normami, a to zejména ČSN EN 17210 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky* (2021), jejíž předmětem je popis základních, minimálních funkčních požadavků a doporučení pro přístupné a použitelné vybudované prostředí podle zásad „návrhu pro všechny“ / „univerzálního návrhu“. Mikroanalýza má seznámit čtenáře s podstatou normy, aby se dokázal v jejím rozsáhlém obsahu orientovat a využít ji k jejímu účelu, což je „...specifikace řady funkčních požadavků na přístupnost a bezbariérové užívání a poskytuje doporučení týkající se řady konstrukčních prvků, jejich osazení do stavby, vnitřní dispozice, zařizovacích předmětů a prvků, ze kterých se vystavěné prostředí skládá. Tyto funkční požadavky na přístupnost se vztahují rovněž na konstrukční prvky venkovních prostorů a veřejných prostranství, vstupů do budov a přístupu k nim, na pohyb ve vnitřních prostorech a užívání veřejných služeb a občanské vybavenosti v budovách, opuštění budov za běžných okolností a evakuaci v případě nouzové situace.“

V dokumentu je zdůrazněn spotřebitelský pohled na dané téma, ale spektrum cílových skupin je širší. Jistě zahrnuje malé a střední podniky v oboru stavebních služeb, subjekty infrastruktury kvality a další cílové skupiny.

Market operators - manufacturers, service providers, business and consumers often do not understand the enormous importance technical standards have for/on the market. In close cooperation with the Czech Consumer Association and with the necessary support of various entities – (in particular the Czech Agency for Standardization (ČAS), the Quality Council of the Czech Republic, and others), the Cabinet for Standardization focuses systematically on promoting the visibility of standards and the market's function in consumers' everyday life.

For the year 2025, the ČAS has approved the preparation of a micro-study (situational analysis) under the title ACCESSIBILITY OF THE BUILDING ENVIRONMENT FOR ALL: WITH THE SUPPORT OF STANDARDS.

This micro-analysis focuses on the linkage between national building legislation and standards, in particular EN 17210 *Accessibility and usability of the built environment - Functional requirements* (2021), which describes basic functional requirements and contains recommendations for access and usage of a built environment according to principles of a "design for all" / "universal design". The aim of this micro-analysis is to bring the substance of the above mentioned standard closer to the readers so that they can find their way in its extensive content and use it for the purpose the standard is intend for, which is to *specify a range of functional accessibility and usability requirements and recommendations for many of the elements of construction, assembly, interior settings, components and fittings, which comprise the built environment. These functional accessibility requirements relate to the constructional aspects of outdoor pedestrian and urban areas, approaches and access to buildings, indoor circulation and use of facilities within buildings, egress from buildings in the normal course of events, and evacuation in the event of an emergency.*

The document emphasises the perspective a consumer may have on the subject, but the target groups the analysis is aimed at is much wider. It includes small and medium-sized enterprises in the building sector, quality infrastructure operators and other stakeholder groups.

PODPŮRNÉ PŘÍLOHY

Použité zkratky

Zkratka	Význam
ANEC	Nevládní nezisková evropská organizace zastupující spotřebitele v normalizaci (Hlas evropských spotřebitelů ve standardizaci)
CEN	Evropský výbor pro normalizaci
CENELEC	Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice
ČAS	Česká agentura pro standardizaci
EK, Komise	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EU	Evropská unie
IEC	Mezinárodní organizace pro normalizaci v elektrotechnice
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci; označení mezinárodních norem
IKT	informační a komunikační technologie

Použité zdroje

Fotografie:

V publikaci jsou použity pro ilustrativní účely snímky z databáze pixabay.com, obrázky z normy ČSN EN 17210 a reprodukce z vybraných stránek časopisu Magazín ČAS.

(Seznam použitých zdrojů je indikativní)

Publikace

- VÝZNAMNÁ PRÁVA CESTUJÍCÍCH V ŽELEZNIČNÍ A SILNIČNÍ DOPRAVĚ, SČS, 2020, Burešová, Dupal
- VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ Principy a pravidla územního plánování, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ústav územního rozvoje, Kučerová, Vodný

Související právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 ze dne 16. února 2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Nařízení (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě
- Nařízení (EU) č. 1300/2014 o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu
- Legislativní pravidla vlády [on line]. [cit 20.10.2015]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

- ÚNMZ. Problematika uvádění technických norem v právních předpisech [on line]. [cit 27.10.2015]. Dostupné z: < <http://www.unmz.cz/urad/problematika-uvadeni-technicky-norem-v-pravnich-predpisech>

Technické normy

ČSN EN 17210 *Přístupnost a využitelnost vystavěného prostředí – Funkční požadavky*

Odkazy

- www.top-normy.cz
- www.konzument.cz
- www.portalkvality.gov.cz

Realizace projektu

Ing. Libor DUPAL (*1955) absolvent VŠCHT v Praze, fakulty Potravinářské a biochemické technologie, působí od r. 2002 ve Sdružení českých spotřebitelů. Je předsedou Správní rady tohoto sdružení a je ředitelem Kabinetu pro standardizaci. Velkou část profesního života věnoval kvalitě a bezpečnosti potravin, ale po řadu let se věnuje i jiným oblastem kvality a bezpečnosti výrobků a služeb, např. ve vztahu k prevenci úrazů dětí a mládeže. Je předsedou Řídícího výboru Programu Česká kvalita. Zastupuje ČR v evropské organizaci ANEC (Hlas spotřebitelů ve standardizaci). Je autorem či spoluautorem a editorem řady publikací a článků ve vztahu k ochraně spotřebitele a podpory využívání technických norem.



Kabinet pro standardizaci, o. p. s.

Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10
DIČ: CZ28984072, IČ: 28984072
Tel.: +420 602 56 18 56; e-mail: info@top-normy.cz
www.top-normy.cz
Bankovní spojení: Fio banka, č. ú. 2301482858/2010



Kabinet pro standardizaci byl založen v roce 2009. Jeho statut a první roky činnosti byly vyvíjeny a rozvíjeny v úzké spolupráci s norským normalizačním orgánem Standards Norway, poté rovněž se švýcarskou spotřebitelskou organizací Fédération romande des consommateurs. Ambicí Kabinetu je spolupráce s národním normalizačním orgánem (ÚNMZ a ČAS), s partnery na trhu a s evropskými a mezinárodními organizacemi na posilování zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů.

